

List za korist delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (471)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

ŠTEV. (NO.) 470.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 12. SEPTEMBRA, (SEPTEMBER) 1916.

LETO (VOL.) XI.

Po železničarskem gibanju.

ZAKAJ STA SE VLADA IN KONGRES ZANIMALA.

Železnice v Ameriki torej vijo. Veliki strah je minil, ko je senat sprejel Adamsonovo predlogo in jo je predsednik podpisal in ko so vsled tega načelniki železničarskih organizacij razposlali ši-frirani telegram, ki je železničarjem naznanil, da je stavka odpovedana.

Štiristotisoč organiziranih železničarjev je z največjo napetostjo čakalo, kakšen rezultat pri-nesel debata in glasovanje v senatu. Tam se je zanje odločevalo vprašanje boja ali miru. Toda niti kakor v sanjah ne bi razumel velikega pome-na tega vprašanja, kdor bi mislil, da je prihajalo veliko zanimanje za usodo osemurne službe le od železničarskih organizacij in od železniških mag-natov. Nad vsemi Zedinjenimi državami je le-žalo kakor mora; vsa Amerika je bila prizadeta in vsa Amerika je čutila to. Ko je šlo na železni-eh še vse kakor po navadi, so že daleč naokrog padale senice grozeče stavke in na vseh koncih in krajih se je čutil njen vpliv. Naj so se zave-dali ali pa ne, v resnici so bili prizadeti vsi prebi-valci Zedinjenih držav od najstarejšega sivka do zadnjega novorojenčka, od predsednika v Beli hiši pa do zadnjega trempa na zapadu.

Le tako je tudi mogoče razumeti, da se je predsednik Wilson s tako vnamo lotil posredo-vanja in da je kongres opravil delo, o katerem se brez pretiravanja lahko pravi, da pomeni kapitu-lacijo pred organiziranimi železničarji.

KJE JIH JE ČEVELJ ŽULIL.

V Ameriki niso stavke nič redkega, in ka-kor je dežela velika, kakor so njene industrije ogromne, tako dobivajo tudi delavski boji nena-vadno velik obseg. Bile so že velike, zelo velike stavke v Zedinjenih državah, ne da bi se bilo zde-lo njih predsedniku potrebno in vredno, da bi se ukvarjal z njimi, ne da bi bil kongres z zakono-dajnim delom posegal vanje.

Prav sedaj se bje v severni Minnesoti skraj-no oster boj med ondodnimi rudarji in mogočnim jeklarskim trustom; cela armada delavcev je pri-zadeta, štrajk vpliva na vse razmere železnega okrožja, vrše se vsakovrstne nezakonitosti in ve-liki interesi so na kocki. Toda za predsednika Wilsona je prav tako, kakor da ni te stavke in v kongresu ni bilo niti sledu kakšne akcije.

Iz tega nikakor ni sklepati, da ima prezident več ljubezni do železničarjev kakor do rudarjev, ali pa da bi kongres prve bolj spoštoval kakor druge. Vsa skrivnost uganke se razodeva eno-stavno v tem, da so bile neizogibne posledice e-ventualne železničarske stavke popolnoma na dla-ni in da je zaradi nje strah lomil kosti nešteti interesentov, med njimi velikih kapitalistov in njihove vlade. Ta strah je izvalil Wilsona na plan in nagnal kongres na delo, s katerim je pre-kosil samega sebe.

INTERESI PREKO MEJA.

Ali vprašanje železničarske stavke je zbudi-lo živahno zanimanje tudi preko meja Amerike. Z one strani oceana je bilo uprlih na tisoče oči v te naše kraje; z napetostjo, ki ni bila nič manjša kakor v Zedinjenih državah, so zavezniki v Evro-pi opazovali razvoj te afere, zakaj njihovi inter-esi so bili enako na kocki kakor interesi ameriških industrij, ameriške trgovine, ameriških mest in njih aprovizacije, ameriškega delavstva in njega zaposlenosti. Kajti železnice, ki ne bi bile mogle voziti mleka in krompirja v New York, Chicago, San Francisco, Boston, Cleveland i. t. d., tudi ne bi bile mogle dovažati orožja in streliva v luke, da bi ga ladje spravljale odtod v Evropo.

Pogostoma se je že tekom sedanje vojne opa-žalo, kako se svet internacionalizira, kako posta-jajo gospodarski stiki tesnejši in tesnejši, dežele boljbolj odvisne od dežel; grozeča železničar-ska stavka, ki bi bila mogočno vplivala na razme-re v Evropi, je to še bolj potrdila. In tistim, ki nočejo biti po sili slepi, je obenem pokazala, kako postajajo delavski razredi od dne do dne važnej-ši faktor ne le v razmerah svoje dežele, ampak tu-di v mednarodnih odnošajih raznih dežel.

VSE GOSPODARSTVO SE INTERNACIONALIZIRA.

V prometu se najjasneje opaža, kako so meje v gospodarskem oziru izgubile svoj pomen. In grozeča železničarska stavka je bila zelo poučna. Londonski listi niso pisali o njej nič manj kakor newyorški ali pa čieaški. In pisali niso le, da za-dost radovednosti čitateljev, ampak ker so glo-boko čutili, kako usodopolno bi taka stavka lah-ko vplivala na razmere Anglije ter na njeno voj-no srečo in nesrečo.

Toda če je v slučaju železnice, zlasti še z ozi-rom na vojno posebno očitno, kako postajajo gos-podarska vprašanja hočeš nočeš boljbolj svetov-na, se ne more reči, da v drugih panogah ni takega vzajemnega vpliva in medsebojne odvis-nosti. V deželah s pretežnim industrijskim pre-bivalstvom trka lakota na duri, ko je dovoz od zunaj onemogočen; jeklo in premog, cink in ba-ker so v deželah, kjer se producirajo in v deže-lah, kjer nimajo lastnih zalog, enako važna vprašanja. Dasi jeklarski trust še noče priznati, ker bi tako priznanje mogočno podkrepilo samo-zavest štrajkujočih delavcev, ima stavka v Min-nesoti vendar velik vpliv na municijsko industri-jo v tej deželi, vsled tega pa tudi na dežele, od-koder je municija naročena.

SPOZNANJE DELAVSKE MOČI.

Železničarsko gibanje in njegova zmaga je dala delavstvu priliko, da razmislija o teh rečeh. Važno so, in proletariat spozna iz njih lahko svo-jo veliko moč, ako jo zna prav rabiti. To spozna-nje delavske moči je pravzaprav še večji uspeh

železničarskega gibanja kakor zakon o osemur-nem delavniku. Ako bi bila organizacija delav-cev temeljita in tako izvedeja in utrjena, kakor bi morala biti, če bi delavstvo povsod spoznalo svoje interese, bi lahko tako odločno posegala v vse svetovno gospodarstvo, da bi bilo naposled le od delavstva samega odvisno, če se ekonomična mašinerija na tej ljubi zemlji, v tej civilizirani družbi vrti ali ne.

Vso produkcijo in ves promet bi taka orga-nizacija, ki bi obsegala vse delavstvo, izven kate-re ne bi ostalo delavcev za skevstvo in v kateri ne bi bilo izdajalev, lahko tako ogrožala, da bi po-stajal kapitalizem boljbolj nesposoben za gos-podstvo. Taka organizacija bi ga naposled lahko prisilila na kapitulacijo.

Železničarska stavka in njen uspeh kaže de-lavstvu, da je res samo največ krivo svoje sužnos-ti in bede. To gibanje razodeva, da ima delavstvo moč. Ali do veljave ne more priti ta moč sama po sebi. Delavstvo jo mora zbrati in organizirati, tedaj jo lahko spravi v akcijo. Tedaj lahko zma-

NOVA VPRAŠANJA.

Toda — je li železničarsko gibanje res kon-čano?

Zakon o osemurnem delavniku je sprejet; ampak to pomeni za enkrat le premirje in druge-ga nič. Omenili smo že, da so nekateri železniški magnati obljubili, da poizkusijo svojo srečo pri najvišjem zveznem sodišču, ki naj bi bilo tako ljubeznivo, da bi pritiskalo na zakon pečat ne-ustavnosti in mu s tem vzelo veljavo.

To pa ni edini trik, katerega se mislijo baro-ni reš poslužiti. Predsednik železnice Santa Fe je zelo hladnokrvno izjavil, da se njegova družba ne bo uklonila zakonu, ampak da bo mirno čaka-la, če jo sodišča prisilijo na to.

Izjava je res imenitna, in iz enega vzroka nam zelo ugaja. Anarhistična je, o tem ni dvo-ma. Kajti v nepriznavanju zakonov je bistvo an-arhizma. Maks Stirner bi moral imeti največjo radost nad tem zastopnikom kapitalistične družbe, ki z najhladnejšim cinizmom izjavlja: "Zakon je, vem. Ampak mi ga ne bomo ubogali."

Toda kako je to? Niso li advokati obstoječe družbe vedno slikali kapitalizem kot evet zakonitosti? Niso li nasprotniki razrednega delavskega gibanja vedno prišivali zavednemu proletaria-tu anarhizem? In vendar — če primerjamo Emo Goldmann in tega predsednika mnogomilijonske železniške družbe, bi prišli skoraj v zadrego, če bi morali povedati, kdo izmed obeh je bolj anar-hističen. Pa vendar ni dvoma; gospod prezident je večji anarhist.

V Washingtonu so se začudili, ko so čitali njegovo izjavo. Naivne glavice! Tako anarhistič-en kakor ta železniški predsednik je kapitalizem

sploh. Le to je: Eden je z besedo povedal, da ne bo ubogal zakona; drugi kapitalisti ne pravijo tega, ampak v dejanju teptajo zakonitost nepre-nihoma.

In sedaj stojimo pred vsekakor zanimivim dejstvom, da bodo "anarhični" železničarji mor-da morali braniti osemurni zakon proti patentira-nim oboževalec zakonitosti.

Tako čudno se sučejo reči na tem "najbolj-šem vseh svetov." In vendar ni v tem nič čudne-ga. Le tistim se zdi čudno, ki mislijo, da hodijo vsi dogodki na tem planetu po ravnih stezah; po-polnoma razumljivo je pa to onemu, ki je spo-znal, da ne odločuje v kapitalistični družbi hobe-na zakonitost, ampak interesi. In v službi inte-resov stoji moč. Čigar interesom je zakon na-sproten, ga potepta, če ima dovolj krepko peto za to.

PRISILNA RAZSODIŠČA.

Se nekaj drugega je, kar stoji koncu želez-ničarskega boja na poti. To drugo se zopet ne ti-če samih železničarjev, ampak vsega delavstva.

Ze ko je šel Wilson v kongres in še pred tem je izjavljal, da stoji načeloma popolnoma na stali-šču razsodišč. V slučaju železničarskega boja mu le to načelno stališče nič ni pomagalo, zato ker ni imel sredstva, s katerim bi mogel pri-siliti železničarje, da bi bili šli s svojimi zahte-vami pred razsodišče. Da bi bila stvar lepše izgle-dala, je dejal, da se naposled ne bi našlo nobeno razsodišče, ki bi razsodilo proti osemurnemu de-lavniku.

Ampak zana prejšnje več priti v tako za-drego, pa nameravajo delavstvu vsiliti zakon o obligatoričnih razsodiščih. Za vzor jim služi po-doben zakon v Kanadi. Nekaj takega je vpelja-no tudi v državnim zakonom v Coloradi. Nobena stavka se ne sme pričeti, preden ni sporno vprašanje predloženo razsodišču, in za tak proces je določena taka dolga doba, da je v mnogih slučajih že z zavlačenjem samim stavka onemogočena.

Da bi imela stvar nepristransko lice, je tudi podjetnikom prepovedan izpor delavcev brez razsodišča. To je pa le pesek v oči, kajti izpor ima za kapitaliste le tedaj praktičen pomen, če imajo delavei zahteve. Ker pa ne morejo svojih zahtev uveljaviti, to se pravi, ker ne morejo štraj-kati za svoje zahteve, postane za kapitaliste izpor nepotreben.

Zakon o prisilnih razsodiščih ima v resnici ost le proti delavstvu. A ta je zelo ostra. Kapi-talisti bodo pač napenjali vse strune, da res izsi-lijo tak zakon. Delavei pa morajo biti na straži. Najbolje bi seveda odvrnili nevarnost, če bi me-seca novembra povsod volili socialistične kandi-date.

PROTI VOJNI.

Nekaj časa je tega, kar so pravila poročila, da se na Nemškem razširjajo manifesti proti vojni. Ker so prihajala ta poročila iz Amsterdama, ni bilo popolnoma gotovo, ali so resnična ali ne. Meni nič tebi nič jih ni bilo odkloniti, zakaj o manjšini nemške socialne demokracije je znano, da nastopa radikalno proti vladi. Sedaj je vprašanje rešeno, kajti besedilo manifesta je tu. Da se mora okle tajno širiti, se razume samo ob sebi. Njegova vsebina je zanimiva in pové tudi marsikaj o razmerah na Nemškem. Nekateri toč-ke okleica smo objavili, ko je brzojav le na kratko sporočil izdajo manifesta. V celoti se pa glasi:

"Zgodilo se je, kar je bilo neizogibno. Pred nami se dviga pošast lakote. Na njenem pragu stojimo. Stradajoče mase v Lipskem, Berlinu, Brunsviku, Magdeburgu, Koblenau, Osnabrucku in kakšnih desetih nemških mestih so napadle tr-govine z živili. Kakšen odgovor je dala vlada stradajočemu ljudstvu? Vlada vojnega stanja se je zatekla k vojnemu stanju; streljanje policije na množico in napadi vojaških patrol so odbili naskok notranjega sovražnika.

Nemški kancelar Bethmann Hollweg je dejal, da je zločinska Anglija kriva, če stradamo. Pri-staši "vztrajanja" in podrepaniki vlade ponavlja-jo te gluposti.

Toda vlada je morala poznati neizogibnost bližajoče se lakote. Kako bi bilo mogoče, da ne bi vlada o pravem času vedela, da prideva vojna z Rusijo, Francijo in Anglijo neizogibno bloka-do nemškega ozemlja? Od najdavnjših časov je pravilo, da škodujejo vojskujoče se stranke dru-ga drugi s čimerkoli, med drugim tudi gospodar-sko. Vojna je temeljno zlo. Sistematično ubijanje ljudi, to je prvi vzrok, pogibanje prebivalstva vsled lakote pa ni nič drugega, kakor naravna posledica vojne.

Okrutni sovražniki so nas izolirali, kriče za-govorniki vojne. Vprašamo jih torej, zakaj so te-daj vodili tako politiko, ki je morala neizogibno dovesti k osamljenju Nemčije.

Vsaka roparska imperialistična politika je zločin in tega zločina so krive vse vlade. Toda nemški vladi se je v njeni modrosti posrečilo, da je zbudila proti sebi vse države v Evropi. Zdru-

živša svoje interese za usodo gnile Avstrije in po-ginu namenjene Turčije je nemška diplomacija umetno izzvala sedanjo svetovno vojno.

Ali na vesti nemške vlade ne leži le vojna. Ona je tudi neposredno zakrivila lakoto, ki je zadela Nemčijo. Vlada ni storila ničesar, da bi odvrnila krizo. Zakaj? Enostavno zato, ker ni vladni kliki, nič ležeče na bedi ljudstva, za jun-kerje in žitne špekulante je pa položaj ugoden. Začetkom vojne se je vlada bala storiti kakšne korake za odvrtitev krize. O možnosti krize ni smel nihče niti ziniti, ker bi bilo to ohladilo pa-triotični plamen množic in jim dalo čutili vso resnobo položaja. Zato so se lagali ljudstvu in mu obljubljali hitro zmago, niso pa storili nobenega koraka, da bi ga rešili iz krempeljev zmaja — a-grarcev in nenasitnih kapitalistov.

Scheidemann in njegovi pristaši so izkazali vladi veliko službo, podpirajoči njeno strujo: Vztrajati do kraja! Vladajoči razredi nikakor ne mislijo na to, da bi se odrekli svojim blaznim osvovjevalnim načrtom. Vsi so nam pravili: Vztra-jajte do konca in Nemčija postane svetovna sila, ki bo sovražnikom diktirala pogoje miru. To za-

Ameriški prohibicionisti prerokujejo, da bo-do v petih letih vse Zedinjene države suhe. Po dosedanjem napredovanju in nazadovanju prohi-bicije bi se človeku zdelo, da so to bolj krivi pre-roki.

O izgubah svojih nasprotnikov poročajo vojskujoče se države vedno z veliko naslado. Čim večje številke morejo navesti, tem bolj jih veseli. Tako poročajo iz Berlina, da so zavezniki od za-četka ruske ofenzive izgubili, vstevši mrtve, ran-jene in vjete, cel milijon mož in da niso pridobili za to nič drugega kakor Bukovino, kočček Galici-je in par pedit zemlje na Francoskem. Z druge strani poročajo iz Rimu, da je Avstrija le na ita-lijanski fronti izgubila 450.000 mož, in sicer 150.000 mrtvih, 200.000 tako težko ranjenih, da niso več sposobni za boj, in 100.000 vjetih. . . . Najzani-mivejše je to, da je vsaka vlada tako natančno poučena o nasprotnikovih izgubah, ničesar pa ne ve o svojih. Ker je človek vaje, da so skoraj vse

gotavljanje ni imelo nobene podlage; enostavno varali so nas.

Niso li nam rekli, da pretrgajo naše pod-morske ladje vse trgovske zveze Anglije z zuna-njim svetom in jo prisilijo, da bo ponižno prosila za mir? O teh otroških pravljicah ni treba obšir-no govoriti. Vsa ta slavljena podmorska vojna je le pomnožila število sovražnikov Nemčije, svo-jega cilja pa ni dosegla. Ni dvoma, če bi imela Nemčija desetkrat toliko podmorskih ladij na razpolago, kakor jih ima, da ne bi mogla na no-ben način izolirati Anglije.

Laž, zavedna laž se izraža v vekovečnem za-trjevanju vlade, da daje zlasti balkanska vojna Nemčiji možnost, da dvigne svojega duha, če si predstavi velikašne žitne zaloge Turčije. Vsem poučenim ljudem je jasno, da Turčija ne le nima nobenih nepotrebnih žitnih zalog, ampak da ne more niti rešiti vznemirajočega vprašanja, kako naj zaklada svojo lastno armado.

Tolažijo nas z novo žetvijo, ki je blizu. Zopet zavedna laž! Kaj nam more dati ta žetev, če smo v 22 mesece vojne porabili ne le dve letini, am-pak tudi velike zaloge, ki so bile v državi začet-

vladna poročila lažejo, bi želel, da bi bila tudi ta zlagana.

Avstrijski državni dolg je pred vojno znašal 3.970 milijonov dolarjev. Med vojno je napravila vlada v dveh kratkih letih skoraj toliko novega dolga, kolikor se ga je bilo vsa leta pred vojno nabralo. To se pravi: Tekom vojne se je avstrijski državni dolg skoraj podvojil in znaša sedaj 6.757 milijonov dolarjev. Srečni narodi, ki bodo to plačevali!

Petrogradski "Den" je poročal, kakor trdi "Warsehauer Zeitung", da je bila po nalogu sve-te sinode iz Žitomira odpeljana "čudodelna" mati božja počajevska v glavno cerkev v Novem Čer-kasku. Neko staro proročanstvo namreč pravi, da sledi izgubi te slike izguba vse jugozapadne Rusije. — Vera in babjevnost sta dve neloč-ljivi sestri, pa naj gre za katoličanstvo ali pravo-slavje, za idam ali stari testament.

kom vojne, da ne govorimo o žitu in plodovih, rekviriranih v Belgiji, severni Franciji, Polski, Litvinski, Kuronski in Srbski ter o zalogah, ki so bile pripeljane iz Holandije in iz skandinavskih dežel: Teh zalog zdaj ni in jih ne more biti. Osvo-jeno ozemlje je že davno upuščeno in izčrpano, prebivalstvo na Poljskem in v Srbiji pa strada. Nevttralne dežele ne dovažajo več živil, ker jim jih samim primanjkuje. Na posebno krasno in bo-gato žetev pa že zato ni računati, ker primanjku-je dela, piče in setve.

Zagotavljajo nas, da pride "vsegamogoč-ni" diktator razdeljevanje živil v red. Blazne fantazije! Sedaj je prepozno. Oderuhi in lahko-živei, živeci od špekulacije so dosegli svoj cilj. Z njimi ni nobene sprave več. Kako je mogoče pravi-lno deliti živila tam, kjer ni ničesar več za raz-deljevanje?

Taka je gola resnica. S tem, da nas je vlada pogrnala v tolmun blazne vojne, nas je obenem obsodila na smrt od lakote. Zločinski veleposest-niki in kapitalisti so z očitnim soglasjem vla-dajoče stranke napolnili svoje žepe na račun ljudstva.

Kaj bo dalje? Saj se vojna lahko še zavleče pol leta, leto dni. Pričakuje nas vsa smrt od lakote. A ne le nas, temveč tudi našo mladino, na-raščajoči rod.

Prerokovati konec vojne je pa pretežko. S si-lo orožja je ni mogoče končati. Nemški militari-zen je neglede na svoje zmage začel v zagato.

Treba je končati vojno. Ako se podaljša, se zgodi le zato, ker se ljudske mase pomirijo s sramoto in blaznostjo vojne. Dlavei ste odgovorni za vse. Delavski razred lahko topo in potrpežlji-vo prenaša vse strahote vojne; ali delavski raz-red naposled tudi lahko vstane proti gospodujo-čim razredom in jih prisili na končanje strašnega klanja.

Proletariat ima le dve poti. Razmisljati in tehati ni treba. Storitii je treba. Vstanite, nem-ški delavei in delavke! Pokažite svojo proletar-sko voljo! Izpogovorite na glas!

Dol z vojno!

Naj živi mednarodna solidarnost delav-stva!

O prazgodovini orodja.

Kakor imajo osnovni temelji naše kulture svoje početke v najstarejši pradedi, prav tako moramo iskati tudi postanek in prvi razvoj našega orodja v najstarejših dobah človeštva. Prvo orodje so ljudje pravzaprav našli, ne pa iznašli. Že iz prvega početka so morali ljudje sicer nekoliko misliti, če so hoteli količkaj zmiselnost rabiti razno orodje, da si so rabili kot prve pripomočke dela le tiste predmete, ki so jih imeli pri rokah. Da so ljudje pri rabi prvega orodja vsaj nekaj mislili, dokazuje že to, ker so predmete, ki so jih pričeli rabiti, potem rabili tudi nadalje, česar pa ne opazujemo n. pr. pri opicah, ki predmete, ki so jih rabile, zopet odnečejo in se ne zme-nijo več zanje. Tako so rabile velike opice kamne, da so z njimi tolkle koščice ter sadeže, pa če so bili kamni, še tako pripravi, so jih vendar zavrgle.

Splošno so menili prej, da so bili ljudje v pradobi velikanska bitja, ki se niso znala braniti samo proti vremenskim nepravilnostim, nego so bila tudi oborožena, da so se lahko branila pred divjimi zverinami in naravnimi nevarnostmi. Znanost je pa to mnenje že zdavnaj zavrgla, ker je gotovo, da so bili ljudje v pradobi še manjši nego so dandanes. Zaradi tega je tudi skoro gotovo, da so bili prvotni ljudje prav tako malo zavarovani proti vremenskim spremembam in proti zverinam kakor današnji, če nimajo nobenega varstva in

nobenega orožja pri rokah, kvečjemu, da vremenske spremembe na pračloveka niso tako vplivale, ker je živel tedanji človek bolj v naravi in ni bil tako omehkužen, kakor je današnji kulturni človek. Če se je hotel človek ohraniti, je moral skušati, da si nabavi obrambne pripomočke, orožje, da se je z njim branil zveri, in napraviti si je moral orodje, da si je z njim lajšal obstoj in se varoval pred vremenskimi nepravilnostmi. Prav to, da človek ni bil ustvarjen za obrambo, je moralo biti prvi povod, da si je izdelal orožje in orodje, kar je bilo začetek človeškega razvoja. V teh početkih orožja in orodja tiči pravi izvir današnje čudovite tehniške popolnosti.

Orodje in orožje v prazgodovinski dobi človeštva je bilo le ojačenje in podaljšanje človeških organov. Raba kamna, da so z njim tolkli koščice sadežev ali drobili trda jedra, temelji na spoznanju in izkušnji, da se dajo sadeži bolje tretji s kamnom nego s samo roko, izkušnja je dalje učila, da utegnemo s kamnom, ki ga natakemo na toporišče, še bolj uspešno raztolči in zdrobiti trde sadeže, nego če držimo kamen kar v roki. Ljudje so tudi spoznali, da se da s kamenito skalico, s trdim lesom bolje kopati, grebsti, vrtati nego s prstom in nohtovi.

Najdoba takega orodja je pa že narava sama podpirala, ker je nudila povsod predmete, ki se dajo porabljati za preprosto orodje, ne da bi jih bilo treba bogve kako težko obdelavati. Tiste po-

močke, ki jih je našel prvotni človek, že kar v naravi, je utegnil rabiti kot sekuro, dleto, klin, pa tudi kladivo, šivanko itd. Preprosto orodje si je nabavljalo med rudninami, rastlinami in živalmi, iz kamenin so dobivali kamne za tolčenje, skalice za kopanje, strganje, drobljenje in rezanje, od živalstva pa rogove, zobe in kremplje za najraznovrstnejše namene; v tiste namene so rabili tudi orodje iz lesa, in poleg tega so rabili les tudi za vžiganje ognja.

Pračlovek se je moral prilagajevati seveda razmeram; rabiti je mogel za orodje pač le tiste snovi, ki so se nahajale v kraju, zaradi tega so imeli v različnih krajih tudi orodje in orožje iz različnih snovi. To opazujemo lahko še dandanes pri divjih narodih; divji narodi daleč na severu rabijo drugačne snovi, nego narodi po vročih krajih. Pri teh narodih tudi lahko opazujemo iznajdljivost ljudi, ki so na najnižji stopnji kulture. Eskimi imajo jako malo snovi na izbero, iz katerih izdelujejo orožje, orožje in obleko, pa prav zato, ker jim tako nedostaja dotičnih sredstev za izdelovanje potrebnega orodja, opazimo, da izrabljajo tista, kar jim imajo, do skrajnosti. Raziskovalci, ki so opazovali običaje in kulturne razmere pri Eskimih natančno, pravijo, da izdelujejo s primitivnimi pripomočki orodje, kakor ga naši najzujnejši rokodelci z najmodernejšim orodjem in stroji ne izvedejo.

Prvo orodje so rabili najbrže tudi kot orožje;

še pozneje se je pokazala v rabi med orožjem in orodjem razlika.

Iz tiste dobe, ko so našli orodje in orožje, izhajajo tudi početki iznajdb. Najprej so iznašli le preprosto orodje in orožje, in sicer deloma tako, da so izboljševali in porabljali tiste predmete, ki jih je narava nudila. Ko so ljudje spoznali svojstva tega ali onega kamna, ko so spoznali, kako se kamen najlaže razbije, so tudi laže izdelovali orodje iz kamna. Ker je bilo prvotno orodje jako preprosto, je naravno, da so ga rabili za različna opravila. S tisto skalico, s katero so drli divjačino, so rezali tudi sadeže, so morili ujete živali itd. Ko so bolj spoznavali snovi, so jemali tudi za nove iznajdbe bolj primerne snovi, tako da so imeli vedno več vrst orodja, in sicer sprva gotovo v najpreprostejših oblikah, ki so jih že morda tudi za nove iznajdbe bolj primerne snovi, tako da dja. Obenem pa so, kolikor so razmere dopuščale, izpopolnjevali orodje, da so z enim in istim orodjem lahko opravljali različna dela.

Vsako preprosto orodje in orodje, ki ga poznamo iz pradobe človeštva; nahajamo še danes pri divjih narodih na jugu, v ledenih pokrajinah, pa tudi pod vročim solncem srednje Afrike. Tako nam je omogočeno, da opazujemo s svojimi očmi dolgo pot od najpreprostejšega orodja pa do današnjih velikanskih strojev in najumetnejših uredb.

Delavsko gibanje v starem in srednjem veku.

Davno preden so se ustanovile delavske organizacije in po vsem svetu razširila socialistična načela, so se že bili silni in hudi razredni boji. Zgodovina nam pripoveduje, da so že v starem Rimu eksistirale mogočne delavske razredne korporacije. Numu Pompiliju, ki je bil najbrž prvi organizator delavstva v Evropi, se je posvečilo že v onih davnih časih prav močno organizirati skoraj vse stroke delavcev. Organiziral je kotlarje, mizarje, izdelovalce godal, barvarje in čevljarje vsake posebej, ostale stroke pa skupno. Značilno bojevitost in vztrajnost so kazale vse te organizacije. Dolgotrajne stavke, burni shodi in demonstracije po ulicah niso bile nič nenavadnega v starem Rimu.

Ali veliko prej in še v večjem obsegu so se bili razredni boji v drugih krajih sveta. Ko je prevladoval v Evropi še najhujši barbarizem, so že eksistirale na Kitajskem velike in mogočne delavske in kmečke organizacije. Organizacija Kung-So je združevala milijone delavcev vseh strok. Imela je svoj centralni odbor in rezervne sklade. Tudi kmetje so bili združeni v Kung-So, v katerega področje so spadale tudi razne konzumne in proizvodne zadruge. Toda zgodovina nam pripoveduje, da so razredne, kmečke in delavske organizacije eksistirale že celo v bablonski dobi. Organizacija lesnih delavcev in kamnolomcev v Palestini je bila ustanovljena v letu, ko so začeli graditi jeruzalemski tempelj; l. 1490. pr. Kr. so

opekarji po vsem Egiptu leto dni stavkali. Bili so skoraj vsi do zadnjega organizirani in imeli so svoj močni rezervni sklad; dolgotrajni boji se je končal z najpopolnejšim uspehom stavkajočih.

Ali če primerjamo cilje in oblike tedanjih organizacij z današnjimi, opazimo veliko razliko. Medtem, ko so se te organizacije pač posluževale enakih bojnih sredstev kakor sedanje, so vendar stremile seveda po vse drugačnih ciljih, ker so zastopale tudi različne in drugačne razrede. Naše organizacije združujejo le proletarijat, t. j. razred, ki ničesar drugega ne poseduje nego svojo delovno sposobnost in silo; v tedanjih organizacijah pa ni bil zastopan razred neposledujočih, ker ti so bili sužnji bogatašev in niso imeli pravice in ne priložnosti za združitev. Združevale so te organizacije le takozvane rokodelce, ki so bili v primeri z zaslužnjem, neposledujočim delavcem bolj neodvisni. In kakor se v tem razlikujejo od sedanjih organizacij, tako so bili tudi cilji in zahteve, za katere so se bojevali, pač vse drugačni.

Ni bilo še proletarijata, ker v tedanjih časih še ni bilo industrializma. Te prve korporacije delavcev, kolikor toliko neodvisnih, niso stremile po preureditvi družabnega in gospodarskega sistema; hotele so le razširiti svojo razredno svobodo in zboljšati svoj strokovni položaj.

Toda že vse drugačne oblike in cilje so imele korporacije rokodelcev srednjega veka. Opaža se

tukaj že vpliv časa in gospodarskega razvoja. Tukaj si že stopajo nasproti korporacije posledujočih in neposledujočih rokodelcev. Prišel ni še na vrsto proletarijat, ker je za to še vedno manjkalo glavni predpogoj: industrializem in tehnika. Ali srednjeveške korporacije neposledujočih rokodelcev se, četudi jim razlastitev kapitalizma še ni bila cilj, že približujejo moderni dobi, ker jim gre ne le za zboljšanje svojega gospodarskega položaja, ampak tudi za pridobitev državne pravice in moči.

Prvi začetek delavskega, v pravem pomenu besede, razrednega boja, je menda opaziti na Nemškem in Francoskem v XIV. veku. V tej dobi se vsled vedno naraščajočega števila prebivalstva in vedno večjega prilastitja zemljišč od strani graščakov množijo tudi rokodelski sloji, medtem ko se znižava število kmetov, kar popolnoma predurja vsi dotedanji razredni in gospodarski proces. Razmere rokodelcev postajajo silno neznosne. Zato skušajo potom svojih organizacij zboljšati svoj vedno slabši položaj. Zedinile so se v tem letu vse korporacije na Nemškem in sledil je dolgotrajen boj proti izkoriščevalcem in za razširjenje svobode. V Kolmaru je v XV. veku izbruhnila stavka pekrov, tkalcev in krojačev, ki je imela obsežne učinke in nevarne oblike. V šestnajstem in sedemnajstem veku so stavkali francoski tovarniški tkalci, zahtevajoči zvišanje mezd in skrajšanje delovnega časa. Prvega maja leta 1539. so

stavkali tiskarji v Lionu, kljub reakciji in grožnjam od strani gospodarjev, ki so zahtevali, da naj država razpusti delavske korporacije. V letu 1744. je stavkalo v Lionu in Imosu 40.000 tkalcev. Vseposvobod po Francoskem je delavstvo stavkalo in demonstriralo po ulicah. V nekaterih krajih je gibanje imelo revolucionarne oblike.

Močne organizacije, stavke in nemiri onih časov nam pričujejo, da se je delavstvo že približevalo moderni dobi in se začelo zavedati svojega razrednega položaja. Tu se je delavstvo že borilo za gospodarske in politične pravice. Ali moderni boji in cilji proletarijata so nastali tedaj, ko je velika francoska revolucija predurila dotedanji gospodarski in proizvodni sistem na način, da se je iz slojev sužnjev in neposledujočih rokodelcev razvil razred plačnikov. Kapitalizem, razvoj industrije, razširjenje koaličijske svobode in nova stremeljenja, ki jih je rodila francoska revolucija, so sile razred mednih delavcev, da se potom skupnega boja skuša duševno in gospodarsko osvoboditi. Popolnoma razlastčen, neumljen izkoriščan, prisiljen, da se udaja železnim zakonom kapitalističnega razvoja, je novi razred uvidel, da mu je edina opora ona moč, ki je omogočila zmago meščanskega razreda nad fevdalizmom — t. j. gospodarska, razredna združitev in politična zavest. Od razširjenja te zavesti je odvisna končna zmaga delavstva.

KRIŽ NA GORI.

LJUBEZENSKA ZGODBA. — SPISAL IVAN CANKAR.

IV.

„Kaj je treba premišljevat? Potrebno je, da se napotim; to je, zdaj zame edino potrebno. Torej je najbolje, da ne odlašam. Ne morem biti drugače vesel tega novega življenja, tako kakor človek ni kristjan, če ni krščen!“

Poslovil se je od prijatelja, na ulici mu je dihnilo v obraz toplo solnce in vesel je bil solnea. Vesel je bil ljudi, ki so hiteli mimo, brez žla so se mu zdeli vsi obrazi; kakor sladko, veselo sočutje ga je obšlo, kadar je ugledal otroka, strmečega v svet z velikimi, radovednimi očmi in pogladil je po laseh kuštravega fanta, ki se mu je bil zaletel v nogo.

Dospel je v predmestju, v bližino svojega doma; šel je mimo žganjarnic, umazanih, zadetih krčm; razcepami, slabotni in bolečavi otroci so se igrali na ulici.

„Tukaj sem živel, ta zrak sem dihal! ... Čudo, da se še ni bila ostrupila posljednja kaplja krvi!“

Ugledal je od daleč žensko, ki jo je poznal in se ji je ognil s studom v sreu. Gledala je za njim, on pa je pospešil korake.

„Tako sem se blati radovoljno! In čudo, da je ostal v sreu še neoskrunjen kot! ... Toda vedi Bog, čemu je bilo tako potreba in čemu je moral biti tako! ... Kako bi se veselil svetlobe, če ne bi bil šel nikoli skozi temo!“

Plezal je po visokih stopnicah v svoje stanovanje. Izba je bila tesna, čisto prazna; ni bilo podobe na steni, ne rože na oknu; v kotu je stala nizka postelja z razmetanim, umazanim perilom.

Ozrl se je na mizo in je ugledal dvojce pisem. Prvo je bilo veliko in zapечатeno, naslov je bil napisan po nemško z okornimi, težkimi črkami. Mate ga je odprl; v papir je bilo varno zavito dvojce posvaljkanih bankovcev. Pogledal je na to, na ono stran; nikjer ni bilo besede, ne podpisa, ne pozdrava.

Mate je položil denar na mizo in se je nasmešnil.

„Kdor si že, pozdravljen bodi! Naj se ti godi dobro na tem in na onem svetu!“

Nato je odprl drugo pismo; poznal je pisavo in roka se mu je tresla. Ko je prebral prve besede, je sedel za mizo in je stisnil glavo v dlani. Bral je hitro, oči so ga pekle in rdečica mu je temnela v licu. Do konca je prebral in je zavriskal od radosti in zajokal.

„Ti draga, ti moj angel varuhi!“

Še tisti večer se je napotil.

Hanca se je zbudila nenadoma in je poslušala; vdrugi je narahlo potrkalo. Skočila je s postelje in je odprla okno.

„Ali si prišel, Mate?“

Samo temno senco je videla zunaj pred oknom.

„Pravkar sem prišel, kakor tat sem se priplazil, da bi ne srečal nikogar ... Ali si me čakala, Hanca? Ali si pripravljena na pot?“

„Pripravljena! Saj si tako dolgo odlašal in tako težko sem te čakala!“

Ponudila mu je roko, Mate jo je prijel in jo je stisnil z obema rokama.

„Tako veselo mi je bilo pri sreu, ko sem šel čez hrib. Vse je bilo tiho, komaj da je dihnilo v spanju ... Že davno je odbila polnoč in zdelo se mi je, kakor da sva sama na tem božjem svetu ... Samo v goste sem prišel, predno se zavori dan, se vrnem na faro ... Tam imam svoj kvartir pod kozleem, ker nočem, da bi zijali za mano ... In tako je človeku prijetno, kadar je sam na svetu s svojo ljubeznijo ... Skloni se še malo, Hanca, rad bi ti videl v obraz!“

Hanca se je nasmejala, in se je sklonila. Mate je stisnil na prste, stisnil ji je glavo v dlani in jo je poljubil na ustnice.

„Kakor tat sem se prikradel in vse bom vzel s seboj, kar je lepega tu doli in dragocene! Tako mi ne bo treba domotožja! ... Zalaj sem te videl, Hanca, in tako se vrnem; kaj odpotuješ z mano že drevi?“

„Precej pojdem s tabo, Mate, če bi rad.“

„Ne precej; lepo se poslovi in pomisli malo! Vredna je tvoja mladost, da se pobožno posloviš od nje! In daj roko očetu in materi in jima obljubi, da se povrneš! Zakaj povrneva se, Hanca, in velik praznik bo tedaj! ... Zgodaj je še, nič se še ne beli nad hribom; lahko bi še malo zaspala to poslednjo noč, zakaj dolga bo pot!“

„Kako bi mogla spati, ko je pred mano tako dolga pot? Zakaj si ti vstal ponoči in si se napotil, ko ti ni dalo spati nemirno sree? Misli! Bom lepe misli in bom gledala proti nebu in čakala, da se nagne solnce ...“

„Pa ne jemlji ničesar s seboj; naroči potovki! Ni potreba, da bi te videli ljudje, nihče ni potreba, da bi vedel za najino sreo ... Brez besed se posloviva, in brez sovraštva in vzameva s sabo tvojo ljubezen svojega doma. Kdor bi naju srečal in ogovoril, bi nama ukradel cekin iz najinega velikega bogastva. Ali zdaj avin midva

škopa, vse ohraniiva zase! ... No, zbogom, Hanca, pa do mraka!“

Roke so se stisnile in združile so se ustnice. Hanca se ni vrnila v posteljo tisto noč; prižgala je luč, oblekla je prazniško obleko in se je napravljala na pot.

Mate je šel dalje v globel, mimo temnih spečih hiš. Postal je pred oknom, poslušal je in izkušal razločiti v temi, toda bilo ni ne uma, ne luči. V tihi žalosti se mu je stisnilo srce.

„Ali bi stopil kakor ponočni, plašljivi tat v hišo, kjer me je rodila neljubeča mati? In če bi stopil, če bi jih predramil — kdo bi me pogledal prijazno, kdo bi me pozdravil?“

Narahlo je pritisnil kljuko, duri so bile zaklenjene. Šel je okoli hiše, odprl jih je tiho nizke durce v vežo in je stopil po prstih v sobo. Čul je težko sopenje, postal je na pragu. Mati se je zgenila v spanju, izpregovorila je nerazumljivo besedo in je zavzdihnila. Oče je začutil v obraz hladnejši zrak, v spanju in z zatisnjenimi očmi je vzdignil glavo in je zajčal nerazločno.

„Kdo je?“

Mate je zaprl duri in je odšel prav tako tiho kakor je bil prišel. Počasi je stopal, po klanec navzdol v globel ... Tam je bila tista pot, ki so jo rosile neke otroške solze; tam je bil tisti kraj, odkoder so plavale sanje, velikega hrepenjenja polne, onstran hriba v solčno daljavo. Tam, na tisti grapavi poti, se je rodila ljubezen, blagoslovljeni studenci vsega življenja in nehanja; tam, ob tolmunu, je tisti kraj, kjer se je prikrival zbudila plaha malodušnost — ta neumrljiva, velika senca velikega upanja ... Pozdravljena, mladost!

Posvajal se je z veselo dušo, brez obžalovanja. Tako se posvajala od matere mladenci, ki ga kliče moško življenje. Pač mu je morda sree mehko, dramijo se ljubeznivi spomini, toda ako jih poslušaj komaj napol, že sliši od daleč silno bučanje, tako vabljivo za mlado, samosvestno moč ...

„Pozdravljena, mladost, poslednjikrat!“

Ko se je vračal, je že bledele nebo nad hribom, oglasilo se je od neke tiče žvrgolenje in rosa je padala na listje. Mate ni spal že drugo noč, toda bil je ves miren in krepak, telo mu je bilo lahko in gibko, bistro so gledale oči. Vesel je bil vlažnega jutranjega vzduha, vesel tiste plašne bele zarje, ki se je bila prikazala v dolgi tenki črti na obzorju ... Bila je zarja novega dneva, ki mu ne bo nikoli konca, kvečjemu če se časih za hip pooblači nebo, nevihta preko ravni, zato da vzkipi pomlajeno življenje s toliko večjo silo in v toliko večji lepoti ...

Prazniško oblečena je stopila Hanca v sobo. „Napravila sem se, oče, popoldne se napotim!“

In v tistem hipu jo je obšlo sočutje; z dru-

gačnim, vse umečim očesom je pogledala očeta in gačnim, vse umečim očesom je pogledala oeta in mater.

„Ne bodite hudi, če sem vas žalila kdaj ... Pisala bom in ne bo dolgo, ko se povrnem ...“

Onadva sta molčala, Hanci pa se je stisnilo srce še bolj, ko je spoznala, da v molku ni bilo neprijaznosti.

Mati je prinesla kave na mizo.

„Prav je, da si se oblekla ... ni ti treba danes na polje ... Ampak, Hanca, kaj ne bi rajša ostala? Saj ti ni hudega doma!“

Oče se je ozrl nanjo s hipnim, vprašujočim pogledom in tudi v tem pogledu je bila kakor pri-tajena prošnja.

„Kaj ne bi rajša ostala? Glej, stara sva in težko nama bo samrta!“

Hanca pa se je posvajala kakor nevesta, ki ostavlja očetov dom z vse solznimi očmi in s hrepenčim sream.

„No, zmerom ne more ostati doma!“ je izpregovoril oče. „Samo sporoči kdaj, Hanca, kod ho-diš in kako se ti godi!“

Mati je zajokala.

Počasi je plavalo solnce po nebu; zdelo se je nestrpnemu sreu, da čaka že teden, že mesece dni, solnce pa se je premaknilo komaj za minuto.

Hanca je zvonila opoldne, zato da se je poslovi-la od cerkve, svojega drugega doma. Še bolj samotna in siromašna je bila; gole, razpokane stene so dremale smrti naproti; plaše Matere bo-že na velikem oltarju je že popolnoma obledel, zvezda, ki je bila nekoč nad njeno glavo, ji je le-žala pod nogami. Stranska oltarja sta bila polu-podrti; če je stopil človek na stopnico, je zaškri-palo in se zazibalo. Toda Hanca je bilo žal, ko se je posvajala in zdelo se ji je, da gledajo nanjo z očitajočimi, prosečimi očmi razpokani kipi svet-nikov ... Zvonila je, v zvoku velikega zvona pa je bilo nekaj slovesnega in veselega, kakor da bi zvonila k prazniku. V globeli so se odkrili ljudje in morda je poslušal, se je začudil kdo izmed njih: „Kako, da zvoni danes, kakor da bi potrkalo za Veliko noč?“

Ko je stopila iz cerkve, je prišel učitelj mimo in jo je pozdravil veselo.

„Tako prazniška danes, Hanca?“

„Odhajam iz globeli.“

„Srečno pot! Tudi jaz se odpravljam!“

„Kam?“

„V svet, kamorkoli!“

Hanci se je zazdelo, da je bolj jasen in bolj svoboden njegov pogled.

„Rad bi šel že danes, ko je tako lepo solnce, pa moram čakati do poletja ... Kam pa Vi?“

„V svet!“ je odgovorila Hanca z vese-lim nasmehom.

(Konec prihodnjic.)

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Ustanovljeno 14. januarja 1894.

Bol. Pod. Društvo

Inkorporirano 14. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

POMOŽNI ODBOR:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Box 514, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati gl. tajniku. — Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

IMENIK IN NASLOVI URADNI-KOV KRAJEVNIH DRUŠTEV
A. S. B. P. D. V LETU 1916.

Št. 1. Frontenac, Kans.

Preds. Anton Lesjak; tajnik Frank Erznöžnik b. 410, Frontenac, Kans.; blagajnik Jacob Klausner, R. R. No. 1, b. 221, Pittsburg, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 2. Chicopee, Kans.

Preds.: Peter Gosh; tajnik Andrej Polovich, b. 23; blagajnik Fr. Stumfoll, b. 25. Vsi v Chicopee, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 3. Newburg, Kans.

Preds.: Martin Venišnik; tajnik John Orožen, b. 29; blagajnik Silvester Šraj, b. 199. Stanujejo vsi na R. F. D. No. 2, Mulberry, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 4. Mineral, Kans.

Preds.: John Brezovar, Mineral, Kans.; tajnik Frank Speiser, b. 136, Mineral, Kans.; blagajnik Frank Kuder, Stone City, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 5. Weir, Kans.

Preds.: John Shuberger, 1. St. Weir, Kans.; tajnik Yodock Moosbrugger, Weir, Kansas; blagajnik John Govekar, R. No. 1, Weir, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 6. Yale, Kans.

Preds.: Jos. Teršinar; tajnik Josef Grošelj; blagajnik J. Grošelj. Stanujejo vsi na R. R. No. 8, Pittsburg, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 8. Fleming, Kans.

Preds.: Mat. Lomšek, b. 82, R. R. No. 2, Cherokee, Kans.; tajnik Jacob Cukjati, R. R. No. 2, b. 83, Pittsburg, Kans.; blagajnik John Bobnar, R. R. No. 2, Cherokee, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 9. Radley, Kans.

Preds.: John Lekše, b. 107, Ringo, Kans.; tajnik Alex Cukjati, b. 81, Radley, Kans.; blagajnik Leo Steiner, Ringo, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 10. Jenny Lind, Ark.

Preds.: Mat. Bokal, b. 13; tajnik Fr. Grile, b. 37; blagajnik Anton Kolbe, b. 102. Vsi v Jenny Lind, Ark. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 11. Breezy Hill, Kans.

Preds.: Anton Močnik, R. F. D. No. 2, b. 362, Mulberry, Kans.; tajnik Martin Južnik, b. 4, Breezy Hill, Kans.; blagajnik John Žordani, Breezy Hill, Kans. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 13. Adamson, Okla.

Preds.: Rudolf Zore; tajnik Rudolf Jeglič, b. 244; blagajnik R. Jeglič. Vsi v Adamson, Okla. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 16. Franklin, Kans.

Preds.: Ig. Košir; tajnik Vincenc Egoršek, b. 45; blagajnik Anton Košir. Vsi v Franklin, Kans. Seja se vrši vsako 3. nedeljo v mesecu.

Št. 17. Carney, Iowa.

Preds.: Frank Wilfan, Highland Park, Des Moines, Iowa; tajnik Mike Krantz, R. No. 4, Des Moines, Iowa; blagajnik Luka Wilfan, Highland Park, Des Moines, Iowa. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 19. Black Diamond, Wash.

Preds.: Filip Sterning; tajnik Jack Schaller, b. 64; blagajnik Marko Zimmermann, b. 264. Vsi v Black Diamond, Wash. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mesecu.

Št. 21. Witt, Ill.

Preds.: Paul Obregar, b. 402; tajnik John Repolusky, b. 494; blagajnik Ant. Ulehar, b. 105. Vsi v Witt, Ill. Seja se vrši vsako 2. nedeljo v mes.

Št. 22. Huntington, Ark.

Preds.: J. Novlan; taj. Anton Fabjan, L. b. 32; blag. A. Fabjan. Vsi v Huntington, Ark. Seja se vrši vsako 4. nedeljo v mesecu.

John Černe, gl. taj.

IZ URADA GL. TAJNIKA
A. S. B. P. D.

Premembe pri krajevnih društvih v mesecu avgustu 1916.

Zopet sprejeti član(ice):

K dr. št. 1. August in Mary Degaspari, John in Mary Krušič, Mart. Katzman.

K dr. št. 9. Frank Birk.

K dr. št. 11. Mary Albertini, Vine. in Mary Jauk.

K dr. št. 13. Fr. Videgar in Fr. Peterlin.

Suspendirani član(ice):

Pri dr. št. 1. Ant. in Mary Kotzman, Wm. in Louisa Cristel, John Žibret, Ant. Urh, John Jajtnar, Fr. Buhman, John Lapič, Albin Franke.

Pri dr. št. 2. Ed. Stumfoll.

Pri dr. št. 6. Marx in Teresija Aldrian, in Mary Grile.

Pri dr. št. 9. Ant. Bartol, Mik. Biber, Fr. in Johana Vehar.

Pri dr. št. 10. Ant. Ravnikar.

Pri dr. št. 11. Georg Pajer in Fr. Okoren.

Pri dr. št. 16. Karl Oreon, Jos. Bratko-vič, Vinc. in Katar. Novak, in John Prašnikar.

Pri dr. št. 19. Ernest Jesenšek.

Izobčeni član(ice):

Od dr. št. 8. Anton in Antonija Potočan.

Od dr. št. 9. Jos. in Julija Versnak.

Od dr. št. 10. Fr. Grile, cr. 1504.

Od dr. št. 11. Mat. Selan, Joh. Polan-šak in Fr. Maser.

Od dr. št. 13. Mat. Koren.

Od dr. št. 17. Nat in Ursula Perše.

Prostovoljno odstopil od dr. št. 19 John Juvan cr. 1707.

Prestopili član(ice):

Od dr. št. 1. k dr. št. 11, Alois in Elizabeta Aidnik.

Politične črne liste.

V Ameriki smo imeli veliko gonjo, ker je Anglija zapisala nekoliko ameriških tvevrd na svojo "črno listo", kar pomeni, da je Angležem prepovedano kupčevati s takimi tvevrdami. Nikakor pa ni misliti, da se poslužuje take metode le Anglija.

Iz Zeneve v Švici se preko Pariza poroča, da se je tudi Nemčija poslužila "črne liste", ravnotako kakor Anglija. Nemčija pa poskuša s svojo noto ogroziti švicarsko trgovino. Številni švicarski tvevrd in posamezniki, ki jih ima Nemčija na svoji "listi", se vedno bolj množijo.

Švica ni odgovorila na zadnjo nemško noto, medtem so pa zavezniške in centralne države ukrenile več važnih korakov. Zavezniške države so Švici dovolile, da lahko vse blago uvažja in izvažja, in sicer ne da bi se ji moglo od kakane strani delati ovire; velja le ta pogoj, da ne sme Švica potem onega blaga, ki ga uvažja iz zavezniških držav, odposiljati v centralne države.

Nemčija sicer ni nastopila proti švicarskim trgovcem, ki trgujejo z zavezniškimi državami, v taki meri kakor Anglija napram Ameriki, kajti Nemčija je kolikortoliko odvisna tudi od onih švicarskih trgovcev, ki so v zvezi z zavezniškimi državami. Svojo listo je na ta način prikrojila, da mora zdaj vsak švicarski trgovec, preden pošlje ali naroči blago v Nemčijo oziroma iz Nemčije, prej prositi pri nemškem vladnem zastopstvu v Bernu za dovoljenje. Nič ne pride zdaj v Švico iz Nemčije in nič ne gre ven v Nemčijo, ne da bi prej dovolil nemški vladni zastopnik, ki se dobro informira o značaju dotične tvevrdke, preden dovoli oziroma zavrne.

Vsakemu čitatelju ugaja Proletarčeva majska številka. Mi bi dali svojim naročnikom vsako številko tako, kakršna je majska, če bi se za vse leto naročilo toliko odjemalcev kolikor za majsko izdajo.

Kuropatkin in vojna.

Pred kratkim je bil ruski general Kuropatkin povišan na tak način, ki pomeni pravzaprav degradacijo; imenovan je za generalnega gubernatorja v Turkestanu, torej odstavljen od aktivnega vodstva armade. To je za pravega vojaka gotovo občutljiva kazen, katere ne more nobeno generalno gubernatorstvo osladiti.

Ta epizoda kliče v spomin delo, ki ga je Kuropatkin spisal v obliki spominov, ki je pa v svojih zaključkih pravzaprav kritika ruskega vojaškega položaja. Spisana pred sedanjo vojno, postaja ta študija prav z ozirom na razvoj tekom vojne zanimiva.

Jedro Kuropatkinovih idej je obseženo v sledečih točkah:

O verjetnih nalogah ruske vojne sile v 20. stoletju sem že v najponižnejšem poročilu vojnega ministrstva iz leta 1900 izvedel mnenje, da stopi že v naslednjih letih vprašanje ruskih državnih mej v ospredje. Razrešiti je treba naslednja temeljna vprašanja:

Ali smo sedaj zadovoljni s svojimi mejami? Ako ne, v katerih okrajih in iz katerih vzrokov nismo?

Ravno ta vprašanja morajo rešiti tudi naši sosedje z ozirom na njih meje. Tako pridem do zaključka:

Ako smo sedaj zadovoljni s svojimi nasprotniki in ne stremimo za tem, da jih požemo iz tega ali onega kraja, tedaj ne bomo v teku 20. stoletja vodili nobene nove napadalne vojne. Ako pa smo si za ceno strašnih naporov in neznanskih žrtv ustvarili take meje, ki nas sicer zadovoljuje, ampak spravijo tega ali onega naših sosedov v položaj, ki jih sili, da se pripravljajo za zopetno osvojitvev od Rusije pridobljenih dežel, tedaj ne izgine za nas nevarnost novih bojov, ki zavzamejo obliko obrambnih vojn.

Pregledovanje obnebnega vprašanja proti najmočnejši naši sosednji državi — Nemčiji — me je privedlo do sklepa, da ne bi bilo tako za Nemčijo, kakor posebno za nas koristno, da bi se vojskovali za povečanje že obstoječih meja. Ravnoisto velja tudi za Avstrijo.

Čeprav je moč Rusije tekom 18. in 19. stoletja narasla v znatni meri, se je izvršil isti proces tudi pri naših sosednjih v še povečani meri. Rad tega naš položaj na mejah ni bil samo v nevarnosti, temveč smo prišli proti koncu 19. stoletja nasproti Nemčiji in Avstriji v slabši položaj kakor v 18. stoletju. (Vojna pripravljeno Nemčije in Rusije ter njih primerna zmožnost, da vdre čez naše meje).

V svojem poročilu leta 1900 sem dognal, da je naša zahodna meja v slučaju kakšne evropske vojne ogrožena na nezasiščen način, kakršnega ne pozna ruska zgodovina.

General Kuropatkin naveda potem naslednje točke.

1. Ruska armada je začela od druge polovice 19. stoletja z ozirom na svojo vojaško pripravljenost zaostajati za evropskimi armadami.

2. Zadnje vojne, katere je imela Rusija, kažejo nezadostno zmožnost šarž v armadi.

Električne železnice.

Pred dobrimi desetimi leti so napravili na Nemškem velik tehnični poizkus: Posedna družba, ki se je bila nalašč v ta namen sestavila, je dala zgraditi železnico z izredno močno vrhno stavbo od Berlina do Hamburga. Tam je potem električen vlak prevozil 220 kilometrov v eni uri. Prednost električne železnice pred parno, ki je bila teoretično tudi prej nedvomna, je bila tedaj praktično ugotovljena. Marsikateri optimisti je tedaj v duhu že videl parne železnice v ropotarnici, in namesto njih na vse strani sveta hiteče električne.

Taka bi bila gotovo res posledica omenjenega eksperimenta, ako bi bila družba organizirana za doseganje najvišjih koristi za svoje člane, ne pa za profit nekaterih posameznikov. Brez obzira na veliko hitrost, ki se z električno gonilno močjo lahko doseže, so električne železnice še v marsikaterem drugem pogledu boljše od parnih. In čim je dokazano, da je električni promet na velike daljave prav tako močnejši kakor po mestnih železnicah, ne bi moglo biti nič naravnostnega, kakor da vpelje družba ta promet povsod, kjer žive ljudje.

Toda naša družba je kapitalistična. V njej se ne vprašuje, kaj je za prebivalstvo ugodnejše in koristnejše, ampak kaj se bolje izplača gospodarjem kapitala. Ažnje pa je položaj tak, da jim prinašajo železnice take, kakršne so, velike profite; znatno večjih tudi na električnih ne bi mogli zahtevati. Pač pa bi morali investirati precej denarja, če bi hoteli parne proge izpremeniti v električne. In ker ne vidijo zase profita od take reforme, si ta denar rajši prihranijo.

Povsod je slišati klic po električnih železnicah. Po večjih mestih zahtevajo, naj se vpelje električni promet vsaj na progah v mestnem obsegu, ker izpuhtevajo lokomotive množino dima, ki je enako škodljiv materialni lastnosti, kakor človeškemu zdravju. Po deželi so iskre iz stroja povzročile zlasti mnogo gozdnih požarov. Nesnaga, ki je spojena s premogovo kurjavo, čuti enako neprijetno uslužbenici, kakor potniki. Varnostna služba je pri električnem prometu zelo olajšana.

Razlogov za tako reformo je torej več kakor dovolj. Ali vsi kliči po vpeljavi električnega prometa so bili doslej zaman. Sedaj je pa vendar prva večja železnica predelana za električno gonilno silo, in sicer se je to zgodilo v Ameriki, pri Chicago, Milwaukee and St. Paul Railroad Co. na progah od Harlowtowna, Montana, do Avery, Idaho. Dolga je ta proga 440 milj, trajalo je tri leta, da se je delo dovršilo in stroški znašajo 12 milijonov dolarjev.

3. V vojnah smo opazili nezadostno taktično pripravljenost armade.

4. Da si priborimo zmago nad resnim sovražnikom, bi bila na naši strani potrebna velika premoč vojaških sil.

5. Naloge čet z ozirom na obrambo države so v zadnjem času postale mnogo bolj zapletene radi skrbi za vzdrževanje notranjega mira.

6. Neznanska vojna pripravljeno naših sosedov v razmerju z našo zaostalostjo kliče po potrebi, da se omejimo le na obrambo svojih meja.

7. Vsled naše zaostalosti na zahodni meji, zlasti v železniško-tehničnem oziru nam preti nevarnost, da smo zavezani, posvetiti se začetkom bližajočega se stoletja predvsem ojačenju naših zahodnih meja.

Slednjič moramo pripoznati kot najvažnejšo posledico delovanj naše armade v 18. in 19. stoletju, da bomo kljub svoji zaostalosti nasproti našim verjetnim sovražnikom v slučaju kakšne vojne le pod dvema pogojema dosegli uspeh:

1. Ako ima vojna določeno nalogo;

2. Ako se za uresničitev teh ciljev razvije vztrajnost kljub vsem žrtvam in težavam, se moramo leta in leta boriti, dokler ne zmagamo.

Z vpeljavo splošne obrambne dolžnosti se je tem temeljnemu pogojem pridružil še tretji, namreč: V dosegu uspehov z armado današnje sestave je potrebno, da je vojna popularna in da so vsi družabni sloji prepojeni z višjim patriotizmom. Z drugimi besedami: Oboroženo ljudstvo se more uspešno vojskovati z mogočnim sovražnikom le tedaj, ako je vojna ljudska vojna in ne vladna vojna.

Kuropatkin piše svoje "spomine" seveda popolnoma kot vojak. Njegova vzgoja je bila vojaška, njegova služba, njegovo življenje, vse je bilo vojaško, vsled tega je tudi njegovo obzorje vojaško. Kljub temu je njegovo delo zanimivo tudi za nevojaka.

Na Nemškem in v Avstriji so se z njegovo knjigo tešili. Iz nje so dokazovali ljudstvu, da ne more Rusija zmagati. Z njo so celo opravičevali vojno, češ Avstrija in Nemčija sta morali udariti, dokler je bila Rusija tako nepraviljena, kakor je pisal sam Kuropatkin.

Ali razvoj vojne kaže, da so se vendar nekoliko zmotili. Kakor je bila Rusija nepraviljena v primeri z Nemčijo, je bila vendar toliko pripravljena, da se je mogla braniti, dokler ni dovršila svojih priprav. To pa v praksi kaže, da je treba drugih faktorjev, in včasih so drugi faktorji naravnost tisti, ki odločujejo.

Najzanimivejša beseda v Kuropatkinovi knjigi je pač ta, da mora biti vojna ljudska vojna, če se hoče z njo doseči uspeh. Iz vojaških ust je to zelo važno priznanje. Sedanja vojna sicer ni na nobeni strani ljudska vojna, dasi se vse vlade trudijo, da bi to dopovedale svojim narodom. Ali prišel bo čas, ko bodo narodi dovolj zreli, da si ne bodo dali ničesar sugerirati proti svojemu spoznanju, in tedaj bo imela tudi Kuropatkinova beseda veljavo. Tedaj ne bo uspeha z vojno, če bo vladna vojna, in ne ljudska vojna.

SPANJE OTROKA.

Urni telesni in duševni razvoj otroka v prvih letih utrjuje vse telo ter potrebuje zato otrok dolgotrajnega in mirnega spanja. Prvih šest let ne začenja otroku niti cela noč, nego mu je potrebno da spi po tudi še po dnevi. Vsekakor naj lega otrok zgodaj — po zimi med 7. in 8., po leti med 8. in 9. uro spat. Večerja naj eno uro prej, preden leže; uživa naj vedno lahko prebavljivo hrano. Na večer ga ne smemo motiti z bučno igro ter ne dajati njegove domišljije z neprimernimi povesti o strahovih, o copernicah itd. Preden gre otrok v postelj, naj opravi svojo potrebo. Na to je treba strogo in zgodaj paziti že pri majhnih otrocih ter jih, če treba, tudi ponoči poklicati, da se ne navažijo nečesa, kar je pozneje silno težko ali celo nemogoče odpraviti.

Nespametno in brezpotrebno je majhne otroke zibati in jih prenašati, da zaspe. Tudi ni treba, da bi morala vladati smrtna tihoča, kadar otrok spi. Na nekoliko hrupa se otrok že lahko navadi.

Zelo škodljivo je jemati otroke k sebi v postelj. Večkrat store matere to zato, da jim ni treba ponoči vstajati. Ali nevarno je to in niso tako reki slučaj, ko je mati poležala svojega otroka. To se zlasti lahko zgodi na kmetih, kjer matere vse dan napolno delajo in so silno utrujene, ter trdno spe vsa noč. Ne glede na to pa tudi otrok, ki leži navadno nižje od matere, vdihava mati, izpirjeni zrak, ki ga izdihava mati, kar je gotovo škodljivo. Marsikatera mati ima jeterko ali kake druge bolezni v sebi, za kar niti sama ne ve; in lahko jih prenese na ta način na otroka. Poleg tega se otrok spanja pri starših silno tesko odvadi, in tako se lahko pripeti, ko je že nekoliko razumnejši in budnejši, da vidi kaj, kar bi mu moralo ostati prikrito.

Nekatere matere imajo navado, da dajejo majhnim otrokom živati razna uspalna sredstva; po največ kuhani mak, da bi jih otrok ponoči ne motil. To je naravnost zločinsko. Otroci, ki je užival taka sredstva, duševno gotovo zaostane.

Otrok naj ima vsak svojo, dovolj veliko, čisto, ne premešno posteljo z nizkim vzglavjem. Ko so otroci nekoliko večji, je po dobro, da imajo tudi svojo spalnico, ki mora biti seveda tudi poleg spalnice staršev ali odraslih.

Da bodo otroci hoteli spati sami, jih je treba že od malega navajati na to, ter jih nikdar strašiti s parklji in bavlji, ne pripovedovati jim na večer povesti in bajk o strahovih in prikaznih ter jim pojasniti, da so to neumnosti, v katere izobražen človek ne veruje. Sploh naj odgojitelji tudi zato ne strašijo otrok s strahovi, ker kažejo na ta način lastno onemoglost ter jasno izpričujejo, da si sami ne morejo pridobiti potrebne pokorščine. Za slabotne, bolehe ali živahne otroke, ki imajo jako bujno domišljijo, pa lahko postane tako strašenje usodopolno. Sicer se ne zagrežajo proti tem toliko starši, kakor posli, katerim naj matere ne prepošajo preveč svojih otrok.

Vanderbilt in sprevodnik.

Ko se je milijonar in glavni lastnik newyorške železnice W. Vanderbilt nekoč vozil po "svoji" progi, je dotični sprevodnik spoznal bogataša in ga nalašč spregledal, ter ga ni vprašal za karto. Bogatin šteje to za zamerjenje službe, pa se zareži na sprevodnika: Zakaj ne pogledate tudi mojega lista? Vaša dolžnost je listke vseh pregledati, sicer napravljate veliko škodo, kar se ne strinja s službenimi predpisi. Sprevodnik nato molči iz spoštovanja do osebnega gospodarja, vendar pa zahteva tudi od njega listek. Vanderbilt seže v žep, nato vtorbice, zastoj, lista ni nikjer. "Blagovolite se podvizati," priganja sprevodnik, "meni se mu-di." Skrbno prebrne Vanderbilt se vse žepe, ali lista ni. "Ker potujete brez lista," reče sprevodnik, "vas moram kaznovati. Po predpisu plačate dvojno vozino." Z glavo majaje zagodnja: "Biti lastnik železnice, zraven pa še plačevati kazni za vožnjo, to je pa res čudna zabava."

Konkurenca časopisom.

V New Yorku se je ustanovila telefonska družba, ki namerava napraviti časopise nepotrebne. Družba bo vsako jutro po telefonu obeščala svoje naročnike o vseh dogodkih zadnjih 24 ur. Poleg novic bo dobavljala tudi godbo in operno petje, ker bo v zvezi z vsemi gledališči, tako da bodo ljudje zvečer lahko doma poslušali. V Budimpešti že je imajo dalje časa tako družbo.

Ker ni bil v sorodu.

Ko je umrl baron A. Rothschild v Parizu, se je na dan njegovega pogreba postavil pred Rothschildova vrata neki berač in na ves glas plakal. Ker se ni dal umiriti, stopil je k njemu neki Rothschildov sluga in mu dejal: "Lepo je, da za našim gospodarjem tako žalujete. Tudi mi smo ga ljubili, ali vseeno ne pretakamo solz po njem. Toda saj vi vedno niste kak sorodnik njegov?" "Ravno zaradi tega plakam, ker nisem!" jeodvrnil siromak in se znova spustil v glasen jok.

Ker ni bil v sorodu.

Ko je umrl baron A. Rothschild v Parizu, se je na dan njegovega pogreba postavil pred Rothschildova vrata neki berač in na ves glas plakal. Ker se ni dal umiriti, stopil je k njemu neki Rothschildov sluga in mu dejal: "Lepo je, da za našim gospodarjem tako žalujete. Tudi mi smo ga ljubili, ali vseeno ne pretakamo solz po njem. Toda saj vi vedno niste kak sorodnik njegov?" "Ravno zaradi tega plakam, ker nisem!" jeodvrnil siromak in se znova spustil v glasen jok.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSJ KI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašje po dogovoru. Pri spremembi kvartalov je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistične zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih neredit, je pošiljati predsedniku družbe

Ivan Molek. 4008 West 31. Street, Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET. CHICAGO, ILLINOIS

HUGHES KAŽE BARVO.

Republičanski predsedniški kandidat gospod Hughes se je premagoval, kolikor se je le dalo in dokler se je dalo. To mu mora tudi nasprotnik priznati, in dasi živimo v Ameriki, kjer je ob volitvah v navadi taktika, kakršna je imenitno opisal Mark Twain, se nam vendar ne bi zdelo lepo trgati nasprotnikove zasluge le za to, ker je političen nasprotnik.

Resnici na ljubo torej izjavljamo, ne da bi nas kdo silil na to: Hughes se je mogočno premagoval.

Le prevdarite, dobri ljudje! Gospod Hughes je bil sodnik pri najvišjem sodišču Zedinjenih držav. Vsi veste, da to ni mlaenkost. Narobe. Tak sodnik je, kakor se po domače pravi, velika zverina. Ne le da ima plačico, ob kateri si že lahko včas privoščijo čeden priboljšek; tudi moč ima, katere marsikateri grški ali rimski bog ni dosegel.

Gospod Hughes je kandidat republikanske stranke, to se pravi kandidat najbogatejših ljudi v Ameriki, kandidat kapitalizma. V družbi multimilijonarjev je kakor doma.

Ali se je takemu možu treba ponjavati? Nima li pravice, da bi bil ponosen, celo ošaben? Kdo pa naj bo ošaben, če ne taki polbogovi?

In naš mister Hughes se je vendar ponizal. V Detroitu, Mich., kjer je "zaštartal" svojo kampanjo, je blagovolil govoriti o delavcih. O delavcih in o njihovih pravicah. Mnogo delavcev je očaral s svojimi besedami. Nas ne bi bil, ker smo preveč zakrnjeni. Nam so se njegovi reki o delavcih zdeli prazni, brezpomembni, mehkužni kakor moluski. Take živčice plavajo po morju in so v vodi videti izredno lepe. Podobne so velikim gobi, ali pa modernemu klobuku. Lepo bele so in nežne. Besed ne more razumeti, ker je pevec predaleč. A kaj zato, ko je melodija lepa? Ampak noge te prinesejo bliže, nehoti razložiš besedilo in spoznaš, da je — navadna kvanta.

To je naša prokleta bolezen, da nam ne zadostuje melodija, ampak če se poje pesem, hočemo tudi vedeti, kaj pravi. Hughesova pesem je bila prazna.

Toda v Detroitu ni bilo njegovo edino ponizanje. Govoril je tudi v drugih mestih, govoril je po zapadu, omenjal je delavce tuintam, dal jim je lepe besede tudi v San Francisco. Tista pesem se nam je zopet zdelo sumljiva. Ni bila prazna, ampak donela je o harmoniji.

To je lepa beseda. Ne le lepa beseda, ampak tudi lepa reč. Le če ne bi bili mi taki sitneži, kakršni smo. Hughes je govoril o harmoniji med delom in kapitalom; to pa šegče človeka tako, da se mora smejati, čim se spomni, da živimo v prekrasni kapitalistični družbi, v kateri je harmonija med delom in kapitalom prav tako mogoča kakor med malo in veliko ribo. Kadar velika malo pogoltne, je harmonija — allright.

Delavci v San Francisco, ki so poslušali Hughesa, se niso smejali. Govoril je o njih. Toliko se je ponizal, da je govoril o njih! Pa so ploskali. Eh — Hughes je vedel, zakaj se je ponizal.

Še bolj je premagal svoj ponos. Na mnogih shodih je stiskal umazane roke; bile so namreč roke volilcev. Obkel je delavsko obleko, šel je v bakreno jamo, postavil se k stroju in se dal fotografirati. V delavski obleki — on, ki je bil sodnik pri najvišjem sodišču in ki gre za tem, da postane predsednik Zedinjenih držav!

Ali vsaka reč ima svoje meje — kajneda — in tudi Hughesovo samozatajevanje ne more biti neskončno kakor vesoljnost. Naposled mu je bilo vendar preveč in razjezil se je.

Železničarji so dobili osemurni delavnik. Res, nekoliko po silo so ga dobili. Če ne bi bili zažugali s štrajkom, bi bila njih osemurna služba prav tako gotova reč kakor mož v luni. V Detroitu je Hughes dejal, da delo ne uživa tistega priznanja, ki mu gre. Sedaj, ko so železničarji dobili nekoliko priznanja v obliki osemurne službe, se Hughes jezi. Po shodih napada ta zakon, pravi, da to ni zakon o osemurnem delu, ampak zakon o plačah, in izjavlja, da bi se rajši odpovedal predsedništvu, kakor da bi odobril tako zakonodajstvo.

Ej, zdelo se nam je, da je Hughes takih misli! Kandidirati za Wall Street, pa odobravati zakonodajstvo v prid delavstva, se ne strinja. Loviti delavske glasove s praznimi besedami je dovoljeno. Celo obljubiti se sme marsikaj, seveda z znano "mentalno rezervacijo", s tihimi pridržki, da se obljuba ne izpolni. Vse to je Hughes delal s precejšnjo spretnostjo, dokler ga ni kongres s svojim osemurnim zakonom tako ujezil, da je za hip pozabil na interese svoje agitacije in povedal svoje pravo mnenje.

Nas ni s svojo izjemo odkrito besedo prav nič iznenadil. Radovedni smo le, kaj poretke sedaj delavci, ki so na njegovih shodih ploskali in ga pozdravljali kot svojega prijatelja.

Hughes pravi, da bi se rajši odpovedal predsedništvu, kakor da bi odobril tako zakonodajstvo. Delavstvo mu lahko prihrani sitnost, ki bi jih imel s svojo resignacijo. Ni ga treba izvoliti, in nikdar ga ne spravi nobeno zakonodajstvo v zadrego. To je tako enostavno, da bi pravzaprav Hughes sam sebi najbolj ustregel, če bi umaknil svojo kandidato. Ker tega najbrže ne bo storil, ga delavski volilci lahko rešijo nadlog s tem, da glasujejo za boljšega kandidata, za sodruga Bensona.

Trgovska mornarica.

Predsednik Wilson je v četrtek podpisal zakon o trgovski mornarici. Ta predloga pooblašča vladno organizacijo ene ali več korporacij s kapitalom, ki ne presega 50 milijonov dolarjev, da nakupi ali najame trgovske ladje in vzdržuje z njimi promet, ako se ne morejo najeti za operacije privatnega kapitala.

Da je volk sit in koza cela. Bila je najlepša prilika, da bi se bila ustanovila trgovska mornarica popolnoma kot last in v režiji Zedinjenih držav. Ampak privatni kapital ne pusti takega profita iz rok. Rajši je zavlačil stvar dve leti na škodo vse ameriške trgovine.

Vladni vojni oddelek je ukazal, da se demobilizira vsa milica, ki je bila poslana na mehiško mejo. Junaki se že vračajo. Nekaj smodniška so sicer poduhali, ampak hvalabogu le do so streljali na tarčo. Nič ne de. Doma sprejemajo slavnostno vojske, ki se vračajo z "bojišča".

Med Charles Chaplinom in kakšnim drugim klovnom se kažejo po kinematografih republikanski, demokratični, prohibicionistični kandidati. Nehote kažejo, kam spadajo.

Proletarec se ne piše in ne tiska za to, da bi ga delavci podpirali, ampak DA BI SE DELAVCI ČIM VEČ NAUČILI IZ NJEGA. Torej za to, da ga delavci ČITAJO.

Ogrski parlamentarizem.

Vojna akcijska Rumunije je imela svoje prve posledice v ogrskem državnem zboru. Ta parlament je namreč še tako srečen, da zboruje, dasi je Ogrska pod isto slavno habsburško krono kakor Avstrija, kjer ima državni zbor že od januarja 1914. "počitnice" in se zakoni nadomeščajo s "cesarskimi naredbami."

Ogrski parlament zboruje, kajti v obdobju dvojni monarhiji igra "zatirana" Ogrska že davno prvo vlogo, medtem ko nastopa Avstrija bolj kot njena ponižna dekla. V najvažnejših, namreč v gospodarskih vprašanjih se je že davno pred vojno vršilo vedno to, kar se je zahtevalo na Ogrskem, pa tudi, če je bilo na najočitnejšo škodo ljudstva v Avstriji. Ogrska vlada je imela več vpliva od avstrijske in ogrski parlament več od avstrijskega. Zato je bilo tudi veliko lažje poznati dunajski parlament domov, kakor budimpeštanskega.

Iz tega se pač ne sme sklepati, da je na Ogrskem ustavnost resnično v veljavi. Za to bi moral biti ogrski parlament drugače sestavljen, kakor je. Izmed vseh evropskih držav ima Ogrska najbolj zanikrno volilno pravico, in to, kar se tam imenuje državni zbor, ni nič drugega, kakor zastopstvo visokega in malega plemstva. Vsi dozdnevno visokopolitični boji, ki so se tam odigravali, niso bili nič drugega kakor interesni boji teh dveh razredov, ki sta bila popolnoma složna v tem, da ne pripustita pravega, delavskega ljudstva na noben način v bližino svojih predprav.

Ta položaj tudi — vsaj deloma — razlaga, zakaj je smel ogrski parlament kljub vojni ostati skupaj, medtem ko ne sme v Avstriji niti najmanjši deželni zbor zasedati. Ako bi za ogrski državni zbor veljala splošna in vsaj deloma enaka volilna pravica, bi bil tudi že davno odgojen ali pa razpuščen. Tak državni zbor bi namreč vse drugače izgledal, kakor tisti, ki pleše po godbi grofa Tisze.

Nismo utopisti in ne mislimo, da bi splošna in enaka volilna pravica napravila iz ogrskega parlamenta takoj idealno zastopstvo. Splošna volilna pravica daje ljudstvu priliko, da si pribori politično moč; ali če ljudstvo ni zrelo in ne zna porabiti prilike sebi v prid, koristi tudi splošna volilna pravica njegovim nasprotnikom. V Ameriki, kjer ima demokracija že precej let na svoji grbi, se ljudstvo še ne zna prav posluževati svojih političnih pravic; tem manj je bilo to v začetku pričakovati na Ogrskem, kjer je splošna, in vsled tega tudi politična izobrazba še bolj zaostala in še bolj pomanjkljiva, kakor v Ameriki.

Ali četudi ne bi parlament na podlagi splošne volilne pravice podal takoj prave slike razmer v deželi, bi bil vendar bistveno različen od sedanjega. V Budimpešti in sploh po večjih mestih je delavstvo jako dobro organizirano, in to pomeni skoraj povsod po Evropi, da je socialistično. Tudi na velikih latifundijah, med poljedelskim delavstvom v Bački in Banatu je socializem močno razširjen. Z vsem pritiskom in z vsemi sleparijami ne bi bilo vendar mogoče ugrabiti temu zavednemu ljudstvu vseh mandatov. Socialna demokracija bi bila v ogrskem parlamentu močno zastopana, ako bi bila volilna pravica splošna in enaka.

Druga velika razlika bi bila ta, da ne bi bil ogrski parlament tako madjarski, kakor je sedaj. Po narodnosti namreč večina prebivalstva na Ogrskem sploh ni madjarska. Sicer tudi najidealnejša volilna reforma v praksi ne bi takoj spravila nemadjarskih narodnosti v parlamentu v večino, vendar bi pa temeljito izpremenila nacionalno sliko državnega zbora.

Tako predurjen parlament bi pa v slučaju vojne lahko postal zelo siten, in posebno nerodno bi bilo, če bi prišla v tujino kakšna poročila o razpravah, po katerih bi se dalo posneti, da je tudi Ogrska vsa polna "nelojalnih elementov." In tak ogrski parlament bi zanesljivo lahko pričakoval enako usodo kakor avstrijski.

Ker pa ni sedanjí ogrski parlament nič drugega kakor debaten klub madjarske fevdalne aristokracije in džentrije, mu je smela goreti luč življenja tudi tedaj, ko je bila onstran Litve upihnjena vsemu, kar je količkaj dišalo po parlamentarizmu.

Zdi se pa, da se pripravljata tudi na Ogrskem izprememba. Popolnoma jasne slike o položaju si ni mogoče napraviti, ker so vsa poročila pomanjkljiva. Temu se ni čuditi, ker cenzura ni iznajdena za to, da bi dobivali ljudje čim natančnejše in jasnejše vesti, ampak zato, da se napravi čim gostejša megla in zataji zlasti vse, kar bi moglo biti vladam neprijetno; navadno je pa to baš tisto, kar bi bilo najbolj zanimivo.

Kljub cenzuri je pa le očitno, da se je položaj na Ogrskem znatno poostiril in da se tam godé reči, ki zlasti na dunajski strani gotovo ne povzročajo veselja. Opozicija takozvane neodvisne stranke se giblje in videti je, da prihajajo stara, načelna nasprotja med Ogrsko in Avstrijo s podvojeno silo na dan.

Posamezna znamenja nesoglasja so se opazila že prej tekom vojne. Tikala so se v prvi vrsti razmerja med habsburško monarhijo in Nemčijo. Kakor je našim čitateljem znano, se je iz Nemčije na vso moč propagirala ideja takozvane srednjeevropske gospodarske zveze, o kateri je madjarska opozicija povsem opravičeno slutila, da je njen cilj politični potop Avstro Ogrske v Nemčiji. Medtem ko je dobila ta ideja v Avstriji takoj svoje navdušene pristaje, je madjarska opozicija prav vehementno vstala proti njej.

Bolj košljiva je postala reč, ko se je razvila druga ruska ofenziva in se je približala možnost, da prodró Rusi na ogrska tla. Ko so stale ruske armade prvič v Karpatih, se je bil ministrski predsednik grof Tisza odpeljal naravnost k Viljemu, prosit za nemško pomoč, da se prepreči ruska invazija. Bilo je več kakor značilno, da se niti habsburški podrepnik Tisza tedaj ni zmenil za Dunaj, ampak da je šel naravnost v Berlin. Topot

bi bilo ostalo tako romanje brez večjega uspeha, zakaj Viljem sam nima sedaj toliko armad na razpolago, da bi lahko ustregel madjarskim željam. Največ, kar je mogel storiti, je bilo to, da je imenoval Hindenburga za vrhovnega poveljnika vseh armad na vzhodu; ali še to ni držalo in čez par dni se je morala podati izjava, da ne spadajo čete avstrijskega prestolonaslednika pod Hindenburgovo komando. Celo med avstrijskimi generali in oficirji so se namreč začeli vihati nosovi, ko se je nemško vrhovno poveljništvo tako očitno razglašalo.

Razun tega pa ni mogel storiti Viljem za Madjare nič drugega, kakor da je podrezal Turke, naj pridejo avstrijskim džavrom malo pomagat — menda v zahvalo za to, ker jim je Avstrija vzela Bosno in Hercegovino in s tem dala iniciativo za vse vojne, v katere je bila potem Turčija zapletena.

Nesebičnost Turčije je bila res tako velika, da je poslala nekaj čet — baje 70.000 mož — v Galicijo. Še več pa ni mogel pač nihče od nje pričakovati, kajti reva ima sama skrbi in posla dovolj. Sedemdesettisoč mož izpričuje njeno dobro vojo, toda madjarska opozicija v Budimpešti si je najbrže mislila, da to vpricho sedanjih milijonskih armad vendar ni sila, ki bi mogla definitivno odločiti boj v Galiciji in v karpatskih prelazih.

Tedaj je prišla vest, da snujeta grofa Karolyi in Apponyi novo stranko; govorilo se je o separatnem miru, ki naj bi ga Ogrska sklenila. Poročila so se prekleivala, toda položaj ni postal vsled tega nič jasnejši. Sledila je vest o neki avdienci madjarskih opozicijskih voditeljev, potem o nekih izjavah v parlamentu, iz katerih je bilo posneti, da odpoveduje opozicija sodelovanje z vlado.

Naposled pa je Rumunija napovedala vojno. Tedaj so se odigrali v budimpeštanskem parlamentu hrupni prizori, o katerih se vé le toliko, da so bili nenavadno bučni — torej vsekakor veliki kravali, zakaj hrup in vrišč in nekoliko dvignjenih pesti ni v ogrskem parlamentu kakor znano nič nenavadnega — in da so bili naperjeni v prvi vrsti proti grofu Tiszi. Vstop Rumunije v vojno je opozicija označevala za fiasko avstro-ogrske diplomacije; ker je zunanji minister baron Burian ogrski državljani in ker je znano, da je imel sicer Tisza največ vpliva v zunanji politiki, je imela opozicija razumljivo pretvezo — za napade nanj. Zahtevala je, da naj odstopi, in je z obstrukcijo ovirala razpravo.

Seveda zadene vojna z Rumunijo v prvi vrsti Ogrsko. Tukaj ima najnovejša bojvena država svoje glavne cilje. Ker živi na Erdeljskem par milijonov Rumunov, zahteva to deželo; njene želje pa segajo še dalje in anektirala bi rada vsako mesto in vsako vas v Banatu, kjer živi le par Rumunov. Mimogrede rečeno prihajajo tudi tukaj jugoslovanski interesi v konflikt z rumunskimi.

Toda Rumunija nima le aspiracije na Ogrskem, temveč tudi precej upanja, da se uresniči. Kakor se je v drugi balkanski vojni spravila na noge, ko je bila Bolgarska že na treh drugih bojiščih tako oslabiljena, da ni mogla misliti na noben odpor več, tako se je tudi sedaj pridružila zavetnikom, ko so vzhodnim avstrijskim armadam že Rusi prizadeli pomembne izgube in ko so ruske armade prodrle tako daleč, da stoje z rumunsko že v eni črti.

Ako doseže Rumunija zavezniški uspeh, ga mora plačati Ogrska. Tisza ne bi bil mogel tega prepričati, razun če bi bil mogel ponuditi Rumuniji brez boja to, kar hoče sedaj pridobiti z bojem; seveda bi bila tudi tedaj Ogrska plačala račun. Ali opozicija ne vprašuje, če je Tisza mogel prepričati ali ne, ampak mu le očita, da ni prepričal; in ker ni prepričal, zahteva, da naj odstopi.

Odveč je vpraševati, kaj bi se tedaj moglo zgoditi, če bi Tisza res odstopil. Še pred kratkim bi bila opozicija, ako bi bila prišla na krmilo, čisto gotovo skušala skleniti poseben mir z zavezniki, kar bi že samo po sebi pomenilo odepitve Ogrske od Avstrije. In nobenega dvoma ni, da bi bili zavezniki sprejeti tak predlog, zlasti če bi se pokazalo, da ima nova ogrska vlada kaj vpliva na ogrsko vojaštvo ali pa vsaj na ogrsko domobranstvo. Rešitev narodnega vprašanja na Ogrskem ali pa celo osamosvojitve nemadjarskih narodov bi bila zaveznikom zadnja briga, če bi mogli Ogrsko fiktivno ločiti od svojih sovražnikov.

Sedaj, ko so rumunske čete že v erdeljskih mestih, ko je celo Orsova že v rumunskih rokah, so vse take kombinacije odveč. Zanimivejše od zunanjega je notranje ogrsko vprašanje. Tisza namreč niti v sanjah ne misli na to, da bi izpolnil željo opozicije in odstopil, ampak je naznanil, da je dobil pooblastilo, da lahko razpusti parlament, kadar hoče, in da stori to res, če se ponove taki prizori, kakršni so se odigrali zadnjič.

Tako je torej tudi največjim sangvinikom jasno, da je ustavnost na Ogrskem prav tako prazna pena kakor v Avstriji. Za parado pred zunanjim svetom je bil ogrski parlament dober, dokler se je z njim moglo paradiirati; smel je zborovati, dokler je igral ponižno vlogo vladne dekle. Čim hoče biti res parlament in kaj odločati, si pa eksceleucia Tisza Pista potrkna na žep: "Tu notri imam kos papirja, na katerem je podpisan Elő Ezeredez Jozsef; ako ne boste pridni, potegnem papir iz žepa, in parlamenta ne bo več."

Morda bo z ozirom na to opozicija sedaj pridna. Morda položi lepe roke na mizo in ne bo več zahtevala od Tisze, da naj odstopi. In če se bo tako vedla, je ne spodi domu, temveč ji dovoli, da prihaja še nadalje v lepo palačo na donavskem bregu. Ogrska bo tedaj tudi nadalje imela svoj parlament.

Ampak — ali je, ali bo to v resnici "parlament"?

Če si socialističen volilec, bodi tudi član socialistične stranke.

VOLILNA AGITACIJA NA ZAPADU.

Meseca oktobra priredi slovenska sekcija J. S. Z. agitacijsko turo po zapadu.

Shodi bodo po naslednjih krajih:

V nedeljo 1. oktobra v Jenny Lind, Ark.

V torek, 3. oktobra v Carona, Kans.

V sredo, 4. oktobra v Skidmore, Kans.

V četrtek, 5. oktobra kraj še nedoločen.

V nedeljo, 8. oktobra Pueblo, Colo.

V torek, 20. oktobra Rock Springs, Wyo.

V sredo, 11. oktobra Sublet, Wyo.

V četrtek, 13. oktobra Muray, Utah.

V nedeljo, 15. oktobra Klein, Mont.

V ponedeljek, 16. oktobra Red Lodge, Mont.

Na vseh teh shodih govori sodrug Etbin Kristan.

Pozivamo sodruga v omenjenih krajih, naj razvijejo čim marljivejšo agitacijo, da bodo shodi dobro obiskani in da prinesejo zaželjeni uspeh.

Le kratak čas imamo še do jesenskih volitev in treba je napeti vse sile, da se pokaže v tem boju delavska moč in da dobi delavski razred boljše zastopstvo v raznih zakonodajnih zbornicah kakor doslej.

Na delo, sodrugi! Kakršen bo boj, taka bo zmaga.

BANČEN POLOM.

V Chicagi je te dni zopet propadla neka "priyatna banka". Njen lastnik je bil John A. Krzymoszewski in Poljaki so bili njegove žrtve. Po dosedanjih cenitvah je splavalo 10 do 15 tisoč dolarjev po vodi, skoraj sami prihranki ubogih delavcev. Ko se ni dal položaj več utajevati, jo je bankar popihal; detektivji so ga dobili v Grand Rapids, Mich., in so ga pripeljali nazaj v Chicago. Vlagateljem bo s tem seveda malo pomagano; svojih krvavih grošev ne dobe nazaj, tudi če bo mož zaprt.

Po vsem svetu se gode taki polomi in se bodo godili dokler imamo kapitalistični sistem. Ali v Ameriki in posebno v državi Illinois so taki bankroti že nekakšna specialiteta. V Chicagi že skoraj ni nobenega porotniškega zasedanja, ne da bi imelo opravka s kakšno bančno afero. Enkrat gre za veliko milijonsko banko, drugič pa za kakšno zakonito hranilnico, ki se je "razvila" iz agenture za prodajo ladijskih kart.

V splošnem je to pač bolezen kapitalističnega sistema. Popolnoma se take goljufije ne bodo dale prepričati, dokler je denar najvišja in absolutna vrednost. Ampak nenavadno veliko število bančnih polomov je vendar znamenje, da je tukaj še posebej nekaj gnilega. Na papirju so pač zakoni za nadzorovanje bančnega poslovanja; ali kakor praksa kaže, propadajo celo državne in nacionalne banke, ki veljajo za "popolnoma varne", in to je v takem velikem številu le mogoče, ako ni nadzorstvo zadostno in temeljito.

Zboljšale bi se razmere, če bi bilo nadzorstvo na bolj demokratični podlagi, tako da bi imeli vlagatelji sami več kontrole. To bi pa zahtevalo izpremembo političnega sistema. Več socializma v javni upravi bi zboljšalo nadzorstvo in s tem povečalo varnost. Tudi tukaj so dobre reforme odvisne od ljudstva in njegove zavdnosti.

Chicago ima smolo s svojim poštarjem. Leto dni se že vleče njegovo imenovanje, pa še ni uresničeno. Predsednik Wilson je bil imenoval Dixona C. Williamsa, toda senat ga ni potrdil. Williams je bil kompromisni kandidat raznih demokratičnih frakcij, ki so se za njegovo nominacijo sporazumele dne 22. aprila v Chicagi. Toda illinojski senatorji so se skisali in na inicijativo senatorja Lewisa je bil Williams odklonjen. Sedaj se prične natezanje iznova. Poštarski urad je velik "džab", in zato je to sejmarsvo razumljivo. Pri tem se ne vpraša, kdo je strokovno najbolj sposoben, ampak kdo bo vladajoči stranki najbolj ustrejal. Temu pravijo "čista politika".

RESOLUCIJE KONGRESA J. S. Z.

Ko je bil končan letošnji kongres Jugoslovanske socialistične lige v Chicagu, smo mislili, da bo v doglednem času dogotovljen zapisnik zborovanja in da ga bo tedaj mogoče objaviti v zveznih glasilih. Nastale so pa težave. Na kongresu sta bila dva zapisnikarja, a noben stenograf. Naravno, da je zadelo ta dva sodruga težko, pravzaprav preteško delo; na zboru sta si mogla delati le beleške, po katerih je moral potem vsak sestavljati svoj del zapisnika, in šele tedaj se je iz obeh delov mogel sestaviti celoten zapisnik.

To je vželo časa. Kakor so čitatelji spoznali iz zapisnika seje glavnega odbora, se sedaj zapisnik zboru sploh ne objavi več v listih, ampak ga dobe organizacije posebej tiskanega.

Z ozirom na to je primerno, da se objavijo v listu vsaj resolucije zboru, ki bi bile sicer objavljene normalno kot del zapisnika.

V naslednjem najdojo čitatelji te resolucije.

O izseljavanju in naseljevanju.

Socialistična stranka ne prizna predpravice rojstva, razredov, narodnosti, plemena in spola; njen končni cilj je človeška družba, v kateri ni gospodarskih razredov in imajo vsi člani človeške družbe enake pravice ne glede na plemena, narodnost in sploh.

Da se ta cilj doseže, je dolžnost socialistične stranke, da z vsemi sredstvi pobija nazore, ki so izrodek kapitalističnega sistema in ki vodijo do narodnega in plemenskega boja. Narodni in plemenski boj, ki ga vsiljuje gospodujoči razred delavstvu vseh dežel, nima drugega namena, kot oslabilost delavstva in ga razcepiti v sovražne tabore na korist gospodujočemu razredu.

Če bi priporočali omejitve naseljevanja ali izključitev gotovih plemen od naseljevanja, bi prišli z našimi načeli in našim končnim ciljem v protislovje, nastopili bi direktno proti solidarnosti delavstva vsega sveta.

Tato pa izjavljamo jugoslovanski socialisti, zbrani na tretjem jugoslovanskem kongresu v Chicagu, organizirani v jugoslovanski Socialistični zvezi, ki je del socialistične stranke v Ameriki, da soglašamo popolnoma z zaključkom mednarodnega socialističnega kongresa v Stuttgartu, da "sta naseljevanje in izseljevanje delavcev prikazni kapitalizma, ki izvirata iz brezposelnosti, nadprodukcije in podkonzuma delavstva. To so glavni vzroki, ki znižujejo delež delavstva pri produktih njegovega dela, in ki se včasih abnormarno pomnože vsled političnega, verskega ali narodnega preganjanja."

Ravnato tako izjavljamo, da se popolnoma strinjamo s predlogom manjšine na kongresu socialistične stranke leta 1910 v Chicagu, Ill., ki izjavlja, da je vsako omejevanje izseljevanja in naseljevanja nazadnjaško in služi le gospodujočemu razredu, da lahko delavce ene narodnosti ali plemena izigra v svojo korist proti delavcem druge narodnosti ali plemena.

Na podlagi tega spoznanja izjavljamo, da je dolžnost organiziranega delavstva, da se brani proti znižanju pridobitnih življenjskih ugodnosti in da zabrani izvoz in uvoz stavkazev.

Priznamo, da ogroža naseljevanje delavcev iz kapitalistično zaostalih dežel življenjske ugodnosti delavcev, ki žive v deželah, v katerih je kapitalizem razvit, vendar pa ne vidimo, da bi se dalo to vprašanje rešiti s tem, da bi cele narode, plemena ali pa dele narodov in plemen izključili od naseljevanja, kar je direktno v protislovju z našimi načeli in končnim ciljem.

Vsled tega priporočamo za dežele, v katere se izliva izseljevanje:

Prepove naj se izseljevanje in naseljevanje takih delavcev, ki so napravili z delodajalcem pogodbo, ki jih oropa svobode, da ne morejo razpolagati z njih delavno močjo po njih lastni volji in vstopiti tam v delo, kjer žele delati.

Določiti naj se zakoniti delavnik in minimalna plača; zakonito naj se odpravi delo od kosa in domača industrija (sweating system—house industry); in urede naj se zakonite zdravstvene naprave.

Odpraviti naj se vse omejitve, ki jemljejo določenim narodom ali plemenom pravico do zborovanja, ali ki otežujejo to pravico, da se ločijo od domačinov. Zakoni za naturalizacijo naj se olajšajo, da lahko vsakdo postne državljani, ki prizna ustavo države.

Strokovne organizacije vseh držav naj priznajo

prestopne liste delavcev iz držav za veljavne brezposebne naklade.

Pristopnina za strokovne organizacije naj se zniža, da je lahko vsakemu delavcu pristop omogočen.

Podpirajo naj se strokovne organizacije v deželah, iz katerih je največje izseljevanje. Naobratno je pa dolžnost organiziranih delavcev v deželah z največjim izseljevanjem, da razkrinkajo železniške in parobrodne družbe, zemljiščne špekulante in druge šleparse kot navadne šleparje, ki z lepimi in praznimi obljubami spodbujajo delavce na izseljevanje.

Dolžnost organiziranega proletariata v tej deželi—politično v socialistični stranki in gospodarsko v delavskih unijah—je, da odstrani vse težkoče, ki ovirajo izseljenim delavcem vstop v politično in strokovno organizacijo.

Na podlagi navedenih dejstev izjavljamo, da se delavstvo lahko ubrani naseljevanja pogodbenih delavcev v velikem številu, če delavstvo osvoji politično moč, ker le z njo lahko določa o svojem blagostanju.

O Volilni agitaciji.

Socialistična stranka v Ameriki se, kakor se pač samo ob sebi razume, udeleži jesenskih nacionalnih volitev in je imenovala svoja kandidata za predsednika in podpredsednika sodroga Allan L. Benson in George R. Kirkpatricka. Določitev za druge mandate je stvar poklicanih organizacij.

Kongres Jugoslovanske socialistične zveze v Ameriki izreka, da je Zveza kot sestavni del Socialistične stranke pripravljen, da se udeleži volilne borbe svojimi močmi.

Volilna agitacija Socialistične stranke ima neposredni namen, da pomaga socialističnim kandidatom do zmage oziroma da jim pridobi na voliških čim večje število glasov. Toda preko tega namena služi volitve, ki vzbujajo politično zanimanje prebivalstva v povečani meri, za razširjanje socialističnega znanja in razumevanja ter za povečevanje strankinih organizacij.

Da se ta svrha v čim večji meri doseže, poziva kongres glavni odbor, naj

1. Poskrbi za izdajo primernih letakov.

2. Priredi sporazumno s klubi zveze agitacijske ture po krajih, v katerih prebivajo Jugoslovani.

Zvezne klube poziva kongres, naj po svojih najboljših močeh pomagajo izvesti take agitacijske ture, naj skrbijo, da se letaki sistematično razdelijo in naj čim bolj vplivajo na to, da postajejo somišljeniki pravočasno ameriški državljani.

Nadalje priporoča kongres vsem organizacijam, da nadaljujejo agitatorično delo tudi po končanih volitvah in da z vsemi močmi dramijo razredno politično zavest članov, simpatičarjev in delavskega prebivalstva sploh. Razum shodov in primernih predavanj je v ta namen potrebna trajna agitacija za pomnožitev naročnikov socialističnih listov in razmanjanje zanimanja za čitanje. Na klubskih sestankih se priporoča članske razprave o predmetih, ki jih obravnava časopisje, da se na ta način zlasti začetnikom v stranki omogoči čim temeljitejša poglobitev v socialistično pojmovanje in se manj izurjenim čitateljem olajša čitanje z užitkom in rezultatom.

V ta namen priporoča kongres glavnemu in obema novinskima odboroma tudi izdajanje knjižic, populano pisanih o raznih vprašanjih socializma, zlasti takih, ki uvajajo čitatelja v socialistični način mišljenja, zdramijo njegovo zanimanje za vstop v organizacijo in za naročanje strankinih časopisov. Čim razmere dovolijo, naj se poizkuša tudi izdajanje večjih socialističnih del, namenjenih sodrugom, ki so že prebivali začetne pojme in streme po bogatejšem socialističnem znanju.

V volilni dobi se mora vsestranska agitacija dvigniti na vrhunec možnosti; ali ta potencirana agitacija ne sme biti le mimoidoča pojav. Kakor niso volitve edino sredstvo socialističnega boja, tako tudi ne sme biti agitacijsko delo omejeno le na volilno dobo. S končami letošnjimi volitvami se mora takaj pričeti za prihodnje volitve; temelj tega dela pa mora biti močna organizacija.

O MILITARIZMU IN VOJNI.

Sodobna kapitalistična družba je osnovana na privatni lastnini in medsebojnem suženstvu. Materialni interesi vladajočih razredov, t. j. tistih, ki posedujejo vsa proizvodna in prometna sredstva in imajo politično

oblast v rokah, so diametralno nasprotni interesom delavskega ljudstva po vaseh in mestih.

Iz tega nasprotja materialnih interesov so nastala tudi nasprotja kulturnih, moralnih in vseh drugih interesov med zatiranimi razredi in njih izkoriščevalci. Iz teh nasprotij izvirajo spopadi in boji med delavci in delodajalci, med gospodarji in meznimi sužnji.

Cilj sodobne kapitalistične produkcije je ta, da ustvarja čim več blaga in da ga čim dražje prodaja. To ni produkcija za porabo, ampak za prodajo. Družabne potrebe se rabijo le kot sredstvo, da se pride do čim večjega profita. V stremljenju za bogastvom rabi kapitalistični razred vsa mogoča sredstva, da iztlači s pomočjo dovršene mašinerije, dolgega delavnega časa, slabih plač in drugih podobnih sredstev iz delavca čim večjo materialno korist in tako proizvede čim več blaga, ki bi moglo konkurirati z blagom, katero so producirali drugi kapitalisti.

Vsled tekme na svetovnem trgu prihaja pogostoma do spopadov med kapitalisti raznih držav, prav takokakor nastajajo spopadi med kapitalisti ene dežele.

Stremljenje kapitalistične produkcije je, da čim bolj razširi trg, in zaradi tega je kapitalizem prekorščil meje posameznih držav in postal mednarodni. Danes se pa vodi na mednarodnem trgu tekma med kapitalisti posameznih držav. V svoji želji, da razširi trg, da dobi čim cenejšo delovno moč in da poveča svoje profite na kakršnekoli način, prihaja kapitalistični razred posameznih dežel v nesoglasja, iz katerih nastajajo včasih boji in spopadi, ki se formalno pretvarjajo v pretvezni spopad onih držav, katerim pripadajo dotični kapitalisti.

Na tem čisto gospodarskem temelju počiva sodobni patriotizem, ki se odeva s čim privlačnejšim plaščem, da bi zavedel nezavedne delavske mase, ki naj bi postale slepe orodje v rokah svojih izkoriščevalcev, žrtvujoče za nje vse, celo svoje življenje.

Militarizem ali vojska je bila vedno in je orodje v rokah vladajočih razredov, da drže delavsko ljudstvo v podložnosti, da vzdržujejo v njem duha sužnosti in barbarstva, na drugi strani pa da rabijo iste delavce v službi spopada zaradi trgov za zatiranje delavstva v drugih deželah.

Socializem, ki je filozofija in teorija bojevitvega proletariata vsega sveta, ki uči obstoj razrednega boja v družbi in kaže delavcem pravo pot, kako naj vodi ta boj za osvoboditev izpod kapitalističnega jarma, smatra militarizem za izraz nenaravnosti in barbarstva buržoazije, vsega vladajočega razreda, ki uničuje v svojem stremjenju po bogastvu vsa načela morale, človečnosti, kulture, razuma in pravičnosti.

Pristajši znanstvenega revolucionarnega socializma vedo, da je stalna vojska v bojih med delavskim ljudstvom in kapitalisti v eni in isti deželi vedno na strani zadnjih, in da prihaja delavski razred vedno duševnega zasužnjevanja in brutalnega nasilja od strani gospodarjev sam s seboj v krvavo nasprotje, ker je ogromna večina vojske sestavljena iz sinov in zastopnikov delavskega razreda. Toda vojska in militaristično pripravljanje ni le nevarno delavskim slojem v okviru ene dežele, ampak tudi svetovnemu miru, brez katerega si ni mogoče misliti resničnega napredka in kulture.

Iz zgodovine vidimo, da je storilo človeštvo največje korake na polju napredka in civilizacije v mirnih časih s sredstvi razuma in solidarnosti, s poukom, umetnostjo in koristnimi izumi, vojne so pa nastajale kot izraz stremljenja vladajočih razredov po zasužnjevanju drugih narodov, po še večjem zatiranju in ugonabljanju delavskega razreda. Vojne v sedanjih dobi nastajajo kot logična in naravna posledica tekme med kapitalisti raznih držav na svetovnem trgu. Sedanja svetovna vojna je izbruhnila glavno kot posledica stremljenja velikih evropskih sil, da bi osvojile čim več kolonij, da bi zatrle čim več držav in narodov za razširjenje svojega polja za plen. Z ene strani to, z druge pa želja, da bi vsaj začasno ustavile ljudsko dramljenje, ki se je posebno izražalo v socialističnem gibanju vse Evrope.

Socialisti, predstavniki razredno zavestnih jugoslovanskih delavcev v Zedinjenih državah, jasno opazamo, da ne sme in ne more imeti socializem nič skupnega s sovražniki delavskega razreda, da torej izključuje vsak militarizem, vojne in vsa druga nasilna sredstva, ki jih rabi buržoazija za uresničevanje svojih egoističnih, protinacionalnih in protikulturnih ciljev.

Najodločneje protestiramo proti vsem mednarodnim vojnami, ki se vodijo edino za izkoriščanje in osvajanje, za zatiranje in podjarmljanje drugih narodov. Zlasti protestiramo najostreje proti sedanjim svetovni vojni, ki se vodi v interesu nemških, angleških, francoskih, ruskih, italijanskih in ostalih kapitalistov, kraljev, bankarjev, veletrgovcev, diplomatov, generalov in drugih bogatašev in nasilnikov, proti vojni, ki uničuje v groznem in nezalisanem prelivanju krvi narodne sinove, ki uničuje dru-

žabno bogastvo in vse kulturne pridobitve, povrača človeštvo v najhujše barbarstvo in ga peha v strašen prepad.

Enako obojamo stremljenje ameriških kapitalistov in oblastvenikov, da bi povečali stalno vojsko in mornarico, ki je itak jako velika; v vsem patriotičnem in šovinističnem gibanju takozvanega "pripravljanja" vidimo edino željo, da bi Amerika postala moderna militaristična dežela, ki bi v interesu plutokracije izkoriščala militarizem za osvajanje tujih teritorijev in za zatiranje drugih narodov, pa tudi za boj proti delavcem, proti vsemu proletariatu te dežele, ki se organizira v boju za boljše življenje.

Odločno nastopamo proti vsakemu militarizmu in proti vojski, ki predstavlja brutalno nasilstvo vladajočih razredov, izpreminja ljudi v nemisleče mašine in ustvarja iz njih lastne sovražnike, nasprotnike splošnega napredka in civilizacije.

Odločno naglašamo, da bomo vedno, kakor smo bili doslej, za nepopustljiv razredni boj proti vsej buržoaziji, proti vsemu kapitalističnemu redu z vsemi njegovimi institucijami, ki so urejene, da služijo edino interesom plutokracije, t. j. tistih ljudi, ki posedujejo večino družabnega bogastva, ki imajo v svojih rokah vajeti gospodarske in politične moči.

Jugoslovanskim delavcem v Ameriki priporočamo, da naj se vedno in povsod trdno drže načela mednarodnega socializma, da naj v ničemer ne odstopajo od socialistične teorije in čiste taktike nepopustljivega razrednega boja, ki se enako vodi v mirni in v vojni dobi. Naše geslo mora vedno biti:

Nikarkršni kompromisov z buržoazijo v dobi miru, še manj pa v dobi vojne, kadar nam hočejo siloma vtepati v glavo, da so naši interesi baje enaki z interesi naših zatiralec in izkoriščevalcev.

Pravimo, da nima proletariata vsega sveta za svojo osvoboditev razloga in koristi in da ne sme nastopati v zvezi z buržoazijo, ampak se mora držati načela absolutne neodvisnosti in samostojnosti kot razred.

Danes veljajo bolj nego kdajkoli besede naših velikih učiteljev Marxa in Engelsa: "Osvoboditev delavcev mora biti stvar delavcev samih."

Sodrugom in ostalemu jugoslovanskemu delavstvu priporočamo, da vodi v tem smislu tudi nadalje socialistično agitacijo, da širi prosveto, razpečava knjige in časopise, prireja shode, predavanja in diskusije, da se organizira na gospodarskem in političnem polju in da razvija razredno zavest med ostalim delavstvom.

Danes v dobi svetovne blaznosti, prelivanja krvi in bestialnosti vladajočih razredov vsega sveta je treba bolj nego kdajkoli napovedovati odločen boj proti vojni in militarizmu, pa naj nam ga prinašajo naši nasprotniki v katerikoli obliki.

Naši sovražniki niso drugi narodi, delavci drugih držav, temveč naši lastni izkoriščevalci, vsi bogatinski in vladajoči sloji v mejah te dežele in tudi po vsem svetu.

Vojna vojni! Vojna militarizmu! Živela socialna demokracija! Živelo bratstvo delavcev vsega sveta! Živio mednarodni mir!

O PODPORNH ORGANIZACIJAH.

Z ozirom na to, da posega vprašanje o zavarovanju življenja globoko v vsakdanja vprašanja delavskega razreda vsega sveta in posebno tukaj v Ameriki, in z ozirom na to, da dobivajo delavci navadno le bedno nagrado za svoje delo, ki komaj pokriva njih najnujnejše potrebe in sicer ob času, kadar delajo, če pa vsled bolezni, nesreče, invalidnosti, starosti in brezposelnosti, delavke razum tega vsled nosnosti in materinstva ne morejo prodajati svoje delovni moči, so pa pehani v največjo bedo; z ozirom na to, da ima vsak delavec pravico do dostojnega življenja v družbi,

je naloga države kot predstaviteljice te družbe, da oskrbuje svoje člane s sredstvi za človeka dostojno življenje v interesu ohranitve njihove delovne moči.

Na podlagi vsega tega je dolžnost vseh zavestnih delavcev brez razlike narodnosti, vere in spola, da zahtevajo in se bojujejo za uredbe, s katerimi se morejo bolezni, nesrečni slučaj, invalidnost, brezposelnost in druge neizogibe čim bolj in čim hitreje preprečiti.

Da se to doseže, je treba čim bolj energično porabiti politično organizirano moč delavskega razreda za zakonodajne zборе.

Dokler se to ne doseže, se priporoča članom J. S. Z., da pristopajo v obstoječa v delavskem duhu organizirana podporna društva v Ameriki, da se v njih za sedaj zavarujejo, da se pokaže članstvu resnično grozna krivica, ki se vrši nad delavskim razredom v sedanjem družabnem redu, in da priporočajo in vodijo boj, ki gre za tem, da si pribori delavstvo državno zavarovanje svojega življenja, dela in zdravja.

GORKIJEV OKLIC.

Ko je izbruhnila vojna, so se kmalu začele širiti o nastopanju odličnih ruskih socialistov in revolucionarjev vsakovrstne vesti in mnogim izmed njih se je očitalo, da so zatajili svoje nekdanje ideale in svojo preteklost. Kdor ni naravnost izražal želje, da bi bila Rusija poražena, je prihajal v nevarnost, da so ga urni sodniki razglašali za zaveznika ruske vlade in carskega hlapca.

Tudi Maksim Gorkij ni popolnoma ušel tej usodi. Toliko sicer niso znali o njem govoriti kakor o Plehanovu, Krapotkinu in drugih; ali napadali so ga vendar, češ da je tudi on vrgel svoja proticarska revolucionarna načela v kot.

Več kakor dve leti vojne je minulo. Maršiki, kar je bilo v začetku popolnoma temno, je postalo v tem času jasnejše. Na Ruskem je vojna prespešila notranje probleme, za katere so se njeni najboljši ljudje bojevali že davno pred vojno. Boj med demokracijo in carizmom se ni ustavil. Četudi ne dela nihče izmed revolucionarjev za poraz Rusije, vendar ni med njimi in vlado tišega "razrednega miru". "Burgfriedena", tiste "svete sloge," ki jo opažamo v nekaterih drugih deželah. Ruski revolucionarji strogo ločijo Rusijo in rusko vlado, in boj z zadnjo vodijo enako odločno ali pa še odločneje kakor pred vojno.

V tej veliki krizi se je z oficijelne ruske strani dostikrat poročalo tako, kakor da pospešuje vlada sama demokracijo. Ministri, ki so bili po svojem prejšnjem uredovanju znani za najnernejše reakcionarje, so naenkrat v intervjujih in časopisnih razgovorih liberalno sree. In naši najbolj navdušeni patriotje so triumfirali, češ nič več se ne more govoriti o barbarični in tiranski Rusiji! Današnja Rusija je svobodna dežela, vse, kar je bilo

v njej nasilnega, je pokopano, in osvobodjena Rusija prinese svobodo Evropi...

Vse to se na papirju brez težav zapiše. Žal, da se praksa ne ravna po tem, kar pravi činilo. V Rusiji je boj za demokracijo, toda v Rusiji je tudi boj proti demokraciji. Kakor izkušajo revolucionarji izrabiti položaj, ki ga ustvarja vojna, za doseg večje svobode, tako izkušajo vlada izrabiti vojno za utrditev svoje moči in za poteptanje ljudskih pravic.

Pred kratkim so najodličnejši ruski listi objavili okle Maksima Gorkiega, namenjen ruskega narodu in obsegajoč plameteč protest proti absolutistični samovolji. V njem pravi veliki pisatelj:

"Od tega časa, kar so nas rošili vodke, so nas začeli z nič manjšim vsiljevanjem strupiti z besedami. Še nikdar ni poplavljal tak veletoke hudobnih, sovražnih, bahavih besed naše dežele.

Le v dobah največjih katastrof in notranjih potresov doni tako silno zversko tuljenje in rjojenje.

Brzojav iz Berlina poroča, da je bilo te dni vpisanih za peto nemško vojno posojilo osem velikih zneskov, katerih skupna svota je 61 milijonov mark. Nemška vlada poroča take reči seveda iz reklamnih razlogov. Sicer pa ne pomenijo taki veliki vpisi nič drugega, kakor da ima tudi Nemčija svoje multimilijonarje. Prav lahko je mogoče, da je med njimi tudi kaj takih, ki niso imeli pred vojno nikakršnega znanjškega bogastva. Zakaj ne bi taki ljudje, ki imajo debele milijone zahvalili vojni, vtaknili nekoliko prišpekuliranih milijonov zopet v vojno, ki jih reši? Vsekakor: O-

obenem je postalo jasno, da je splošna svetovna nesreča pritisnila posebno na Rusijo in jo zadelo z nenavadnimi udarci. Vpričo njih smo le spoznali in še spoznavamo popolno pomanjkanje državljankega čuta in državljanke močnatosti.

Menim, da ni treba navajati dokazov, da vlada v našem družabnem življenju popoln propad, nemarnost in ogabnost. Povsod so nezadržni bahanalni ropi, tatvine, izguba družabne dostojnosti, povsod divje orgije.

Tolpa ničvrednežev, živečih za čas brez dela in skrbi, napolnjuje vsa javna mesta. Vseokrog je kvas blaznega razkošja. Dragotinarji in vsi izdelovalci luksuznih predmetov delajo izvrstne kupčije.

Naposled, če se vzame vse poprek, je tudi v drugih deželah mnogo tatov, mnogo podležev, ki jih živi vojna. Vendar pa imam vse vzroke, da mislim, da tam vendar ni, kar je pri nas. Tam ima beseda "domovina" poseben, jasen pomen, ki je nedostopen nam Rusom, ker nismo v svoji deželi državljani, ker nismo gospodarji svoje dežele. Na Ruskem so naše državljanske pravice,

sem podpisov, ki znašajo skupaj 61 milijonov — to že daje človeku nekoliko pojma o koncentraciji kapitala v Nemčiji.

Vprašali so: Kaj bo po vojni? Dobili so odgovor: Mir... To je navidezno zelo modro. Pa morda vendar ni res. Če ne napravi socializem zelo velikega koraka, bo po vojni najbrže pripravljeno za — novo vojno.

Socializem in nevednost se nikakor ne vjemata.

naše dolžnosti veliko bolj sramotno in brezobzirno poteptane, kakor v katerikoli drugi deželi.

Pred nekoliko leti smo storiili poizkus, da bi postali svobodni, da bi vzeli sami svojo usodo v roke. Ta poizkus se je končal z neuspehom in mi smo bili zoept vrženi v zloglasno brezno brezpravnosti, v katerem gine fizična in duševna moč ljudstva.

Kot državljani svoje domovine imam pravico in moram izpregovoriti. Vsakdo izmed nas je danes odgovoren za to, kar se godi v njegovem domu, v njegovem mestu, v njegovi deželi.

Vladajo na slabo, nepošteno, podlo in okrutno. A prav nam, edinemu ljudstvu, se je sedaj treba oglašati, treba je zbrati vse sile, vse sposobnosti, vso strast, da delamo za samoobrambo pred sovražniki, ki so nam blizu in ki nam uničujejo telo in dušo.

Tako piše Maksim Gorkij, ruski veleum. Gorkij ni sklenil nobenega kompromisa z vlado, ni se nič pokoril carizmu, ampak kakor vidimo, je ostal stari odločni in predvsem neustrašni revolucionar, kakor smo ga poznali ves čas pred vojno.

Kar pa pravi Gorkij, ima za nas stokrat več vrednosti od najlepših besed carjevih ministrov in silnikov. Iz njegovega okleja najbolj spoznamo pravi položaj na Ruskem in vidimo zijočiji prepad med bogataši in reveži, med vladajočimi in potlačeni. Ali v vsej tej noči vidimo tudi bleščečo zvezdo upanja; kjer se izraža v najnevarnejših razmerah toliko poguma, kolikor v Gorkijevih besedah, tam ne more poginiti demokracija. Skozi vso zanikrnost, skozi vse zatiranje, skozi brezpravnost kaže ta pogum v bodočnosti zmagočujo rusko slovo.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 18. avgusta 1908.

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22. aprila 1908
v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 1098 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
PODPREDSEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 50, West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrih, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Žele, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovič, 20 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
3. nadzornik: Jakob Kocjan, 1400 E. 52d St., Cleveland, Ohio.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.
2. porotnik: Frank Baydek, box 242, Dunlo, Pa.
3. porotnik: Anton Welly, box 44, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODOR:

Frank Skufca, 485 2nd St., Conemaugh, Pa.
Ivan Jager, b. 543 Woodland Ave., Conemaugh, Pa.
Frane Kos, Conemaugh, Pa.
Mihael Flek, R. F. D. 4, b. 143-a, Johnstown, Pa.
Jakob Rupert, b. 238, South Fork, Pa.
Ivan Hribar, Johnstown, Pa.

GLAVNI URAD V HIŠI št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prosi, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potom Poštne, Expressih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov na naslov Blas Novak, S. D. P. Z. & Conemaugh Deposit Bank v Conemaugh, Pa.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako pomankljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUŠTEV S. D. P. Z. ZA LITO 1916

Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa. — Predsednik: Mike Rovanc, box 1.2.3.; tajnik: Frank Pušnik, box 1.2.3.; blagajnik: Frank Hočevar, 2 Pine Street, Franklin. — Vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako nedeljo v dvorani Sv. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa. — Predsednik: Glavač Jozef, box 1444; tajnik: Mihael Ameršok, b. 153B, R. F. D. 3; blagajnik: Polane Ivan, 409 Ohio Street; vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Triglav.

"Zaveznik", št. 3, Franklin-Conemaugh, Pa. Predsednik Anton Semčič, b. 721; tajnik: Louis Krašna, b. 218; blagajnik: Jakob Gabrenja, 37 Pine St.; vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa. — Predsednik: Andrej Drobnik, Beaverdale, Pa.; tajnik: Jurij Jakopin, box 76, Lloydell, Pa.; blagajnik: Anton Grbec, box 35, Lloydell, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Avstrija", št. 5, Ralphton, Pa. — Predsednik: Mihael Zibert, b. 34; tajnik: Anton Reznik, box 91; blagajnik: Martin Korošec, box 205. Vsi v Ralphton, Pa.—Seja vsako tretjo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6.—Predsednik: Josip Grahonja; tajnik: Avgust Orel, blagajnik: John Kral, vsi R. F. D. box 52, Garrett, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo.

"Jedinstvo", št. 7.—Claridge, Pa. — Predsednik: Frane Zorman, b. 255; tajnik: Matija Regina, box 216; blagajnik: Josip Pivč, box 28. Vsi v Claridge, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo.

"Planinski Raj", št. 8, Dawson, N. Mex.—Predsednik: Frane Jekovec; tajnik in blagajnik: Mih. Krivic, box 106, Dawson, N. Mex. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Zavedni Stajerci", št. 9, Johnstown, Pa. — Predsednik: Fabjan Horvat; tajnik: Stefan Delbek; blagajnik: Mihael Flek, vsi b. 143, R. F. D. 4 v Johnstown, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Cello, Pa.

"Jasmaja Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.—Predsednik: Urban Pucel, tajnik: Edvard Zalokar, box 6, Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Brownfield, Pa.

"Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa. — Predsednik: Louis Strle; tajnik: Frane Kautič; blagajnik: Frane Dolez, vsi v Dunlo, Pa., box 341. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Danica", št. 12, Heilwood, Pa. —Predsednik: Jurij Stupič, tajnik: Josip Tomazin, box 36; blagajnik: Josip Peterlin, b. 35. — Vsi v Heilwood, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.

"Večernica", št. 13, Baggaley, Pa. —Predsednik: Louis Keše, b. 46, Hostetter, Pa.; tajnik: Ivan Salmich, b. 57, Whitney, Pa.; blagajnik: Anton Rako, b. 53, Hostetter, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo.

"Moj Dom", št. 14, Orient, Pa. — Pred.: Ant. Črnologar, b. 206 Republic, Pa.; tajnik: Frank Gramme, box 206, Republic, Pa.; blagajnik: Ivan Tomšič, b. 377, Republic, Pa. — Seja vsako 2. nedeljo v Carndale, Pa.

"Slovani", št. 15, Sopris, Colo. — Predsednik: Silvester Berentn, box 192; tajnik: Louis Jahn, box 106; blagajnik: Joseph Rubnick, box 106, vsi v Sopris, Colo. — Seja vsako 1. nedeljo v prostori sobrata Ivan Konecila, v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa. Predsednik: Frank Bregar, tajnik: Frank Rasputnik, box 683; blagajnik: Frane Kristof, b. 104. Vsi v Buxton, Ia. Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča.

"Zora", št. 17, Akron, Mich. — Predsednik: Gašper Volk; tajnik: John Novak, box 68; blagajnik: John Volk; vsi v Akron, Mich.—Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvon", št. 18, Braddeck, Pa. — Predsednik: Lesjak Josip, 1111 Wood Ave.; tajnik: Jakob Zalaznik, 1013 Valhot ave.; rear; blagajnik: Ivan A. Grm, 507 Chery Way; vsi v Braddeck, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.

"Zdraveni Slovenec", št. 19, Carons, Kansas.—Predsednik: Anton Bob, tajnik in blagajnik: Frane Zupančič, b. 35. — Vsi v Carons, Kansas.—Seja vsako drugo nedeljo ob 10 uri dopoldne.

"Sokol", št. 39, Neffa, Ohio. — Predsednik: Frane Rozman; tajnik: Karol Dernač, b. 26; blagajnik: Leo Pishuta, b. 26; vsi v Neffa, O. — Seja vsako tretjo nedeljo v prostorih sobrata Karol Dernača.

"Orel", št. 40, West Newton, Pa. Predsednik: Andrej Povirk, R. F. D. 2, b. 27; tajnik: Peter Morela, R. F. D. b. 50; blag.: Ivan Lajovec, R.F.D. 2, b. 31-e. Vsi v West Newton, Pa.—Seja vsako četrti nedeljo dopolne za prihodnji mesec.

"Jutrzanja Zvezda", št. 41, Cleveland, Ohio.—Predsednik: Frank Kokote, 8103 Marble Ave.; tajnik: Jakob Volčansk, 3582 E. 82nd St.; blagajnik: Ivan Simončič, 3723 E. 77th St. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani sobrata Tomazina.

"Mladi Slovenec", št. 42, Oglesby, Ill. — Predsednik: John Mullin, b. 414; tajnik: Jos. Meglič, box 99; blagajnik: Frank Nadvšek, b. 401; vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Sava", št. 43, Portage, Pa. — Predsednik: Karol Smuk; tajnik: Jurij Rasputnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Martin Rasputnik, vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Triglav", št. 44, Tercio, Colo. — Predsednik: Frank Rebol, ml.; tajnik: Frank Rebol st., Cokedale, Colo.; blagajnik: Frank Rebol st. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Mirni Dom", št. 45, Johnstown, Pa. — Predsednik: Mat. Pečjak, 287 Cooperdale Ave.; tajnik: Gregor Hrešak, 407 Eighth Ave. oba v Johnstown, Pa.; blagajnik: Ignac Pečjak, 524 Broad St., Johnstown, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

"Južni Premogar", št. 46, Alix, Arkansas. — Predsednik: Math. Starman, b. 197, Alix, Ark.; tajnik: Ivan Jantar, b. 7, Alix, Ark.; blagajnik: Jurij Kojak, R. F. D. b. 77, Alix, Ark.—Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Bratje", št. 47, Avela, Pa. Predsednik: Martin Obed, box 167; tajnik: Ivan Razvoza, b. 107; blag.: Alojzija Dolinar, b. 72; vsi v Avela, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill. — Predsednik: John Bašković, 624 Aurora Ave.; tajnik: Ivan K. Marsich, R. 5, b. 193a; blagajnik: Gašper Ahnič, R. 1, box 222. Vsi v Aurora, Ill.—Seja vsako drugo nedeljo ob 9h dopoldne pri J. Bašković.

"Clevelandsko Slovence", št. 49, Cleveland, O. — Predsednik: Ivana Smrdel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Ana Smrdel, 3551 E. 80. St. E.; blagajnica: Antonija Logan, 3764 E. 77 S. E. Vse v Cleveland, O.—Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Proletarec", št. 50, Franklin, Kans.—Predsednik: Frank Dobrotinsk, R. R. b. 208, Girard Kans.; tajnik: Alojzij Karlinger, Girard, Kans., R. R. 4, b. 86; blagajnik: Alojzij Oblak, b. 90; vsi v Franklin, Kans.—Seja vsako tretjo nedeljo.

"Delavec", št. 51, Cleveland, O. — Predsednik: Mihael Lukner, 5801 Prosser ave.; taj.: August Orel, 1125 E. 60. St.; blagajnik: Zaleht Ivan, 1009 E. 66. St.; vsi v Cleveland, O. —Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9 uri dop. v 6025 St. Clair Ave.

"Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill.—Predsednik: Pavel Košir, 1409 State St.; tajnik: Frant. Prebil, 814 Market St.; blagajnik: Frank Zvoljek, 814 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržič.

"Planinska Vojlovica", št. 53, Pickens, W. Va. Predsednik: Frank Celigo, box 46, Czar, W. Va.; tajnik: Ivan Lipold, box 46; blagajnik: Jozef Molan, box 26; vsi v Pickens, W. Va.—Seja vsako tretjo nedeljo ob 3 uri popoldne v prostorih sobrata Iv. Čepiro.

"Karol Utekar", št. 54, Rockwood, Pa. — Predsednik: Jozef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 184; vsi v Rockwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar.

"Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa. — Predsednik: Andrej Jerab; tajnik: Anton Verhovšek, b. 497; blagajnik: Andrej Jerab, b. 92; vsi v Crabtree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Anton Verhovšek.

"Skala", št. 56, Allentown, Pa. — Predsednik: Anton Horvat, 531 Suisman St.; tajnik: Ivan Simončič, 1138 Fabyan St.; blagajnik: Frane Vilhar, 814 Carpenter Alley, vsi v N. S. Pittsburgh, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

"Caven", št. 57, Carrollton, O. — Predsednik: Martin Cermel; tajnik: Ciril Stibil, b. 404; blag.: Josip Povgan, vsi box 404, v Carrollton, O. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Cermelja.

"Rudar", št. 58, Canmore, Alta, Canada.—Predsednik: Anton Polutnik, b. 185; tajnik: Josip Stribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vsi v Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne.

"Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio.—Predsednik: Stefan Stucin, b. 47; tajnik: Maks Jeršin, b. 254; blagajnik: Alojzij Saver, b. 152. Vsi v Maynard, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a.

"Moonrunski Trpin", št. 60, Moon Run, Pa.—Predsednik: Fr. Dolinar, b. 342; tajnik: Jurij Pivč, b. 155; blagajnik: Anton Pintar, b. 204, Moon Run, Pa.—Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10h uri dopoldan v dvorani sv. Barbare.

"Napredni Slovenci", št. 61, Ga-v. Ind. — Predsednik: Ivan Slane, 1113 Jefferson St.; tajnik: Niek Vukšinih, b. 30; blag.: Matija Lasiech, 1106 Jefferson St.; vsi v Gary, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivančič.

"Zensko društvo 'Sokol'", št. 62, Cleveland, Ohio.—Predsednik: Zofija Birk, 1143 E. 63 St.; tajnica: Frančiska Trbežnik, 1177 Norwood Rd.; blagajnica: Frančiska Lauše, 6121 St.Clair ave.; vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi terek v mesecu.

"Adamci in Lunder", št. 63, Robbins, Pa. — Predsednik: Viktor Austeršič, Yohogahny, Pa.; tajnik: Ivan Trojar, b. 76, Yohogahny, Pa.; blagajnik: Joseph Japel, box 76, Yohogahny, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Brateljub", št. 64, Milwaukee, Wis. — Predsednik: Ivan Sem, 276 First Ave.; tajnik: Ivan Škerbič, 258 Washington St.; blagajnik: Joseph Sirec, 530 Clinton St.; vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Frank Renda, 479 National av.

"Bratje trdno stojmo", št. 65, New Alexandria, Pa. — Predsednik: Ivan Gale, b. 150; tajnik: Josip Bibič, b. 150; blagajnik: Josip Slak, b. 140; vsi box 103, New Alexandria, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Vsi Slovani", št. 66, Wassen, Ill. — Predsednik: Frank Sajerje, b. 541; tajnik: Alojzij Grebenjak, b. (7); blagajnik: Avgust Sturm, b. 427; vsi v Wassen, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo ob 1. uri popl. v prostoru Louis Grebenjaka.

"Narodna Sloga", št. 67, Seminoe, Pa.—Predsednik: Nik Zvonarič, b. 55; tajnik: Jurij Mihaljevič, b. 92; blag.: Emil Gonotzl, b. 63. Vsi v Seminoe, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani.

"Zdrušeni Balkan", št. 68, Clinton, Ind. — Predsednik: Frank Bregar, b. 737; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 5; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vsi v Clinton, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldne pri Crist Pasavento.

"Balkan", št. 69, Pittsburgh, Pa.—Predsednik: Frank Starman, 4408 Gardner Alley; tajnik in blagajnik: Josip Dekleva, 5632 Wawson Alley, Vsi v Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v K. S. Domu.

"Zvesti bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania.—Predsednik: Pavel Plevčič, b. 75; tajnik: Jakob Pinoza, b. 75; blagajnik: Ivan Proh, b. 41. Vsi v New Derry, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Jakob Pinoza ob 9 uri dopoldne.

"Delavec naprej", št. 71, Bessemer, Pa. — Predsednik: Frane Seitel, b. 159; tajnik: Josip Jerab, b. 178, blagajnik: Louis Hribar, b. 171; vsi v Bessemer, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Anton Klinčeka.

"Kosciusko", št. 72, Bankhead, Alta, Canada.—Predsednik: Pjav Spiewak, box 591; tajnik: Karol Kanik, P. O. box 537; blagajnik: Ivan Petrasek, b. 35; vsi v Bankhead, Alta, Canada. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Pod Triglavom", št. 73, Smithfield, Pa. — Predsednik: Josip Strle, b. 63, R. F. D. 7; tajnik: Ivan Eržen, R. F. D. 7, b. 149; blagajnik: Lorenc Zupan, R. F. D. 2, b. 156. Vsi v Smithfield, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo.

"Kranjski prijatelj", št. 74, Falls Creek, Pa. — Predsednik: Alojzij Slak, box 61; tajnik: Josip Uršič, b. 261; blagajnik: Alojzij Slak, b. 61. Vsi v Falls Creek, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Josip Uršiča.

"Naprej do Zmaga", št. 75, Fitz Henry, Pa. — Predsednik: Frank Ravnik; tajnik: Anton Boltič; blagajnik: Matevž Podbevšek. Vsi v Fitz Henry, Pa., box 106.—Seja vsako prvo nedeljo od 9. uri jutraj v Italijanski dvorani sv. Barbare.

"Slovenska Cvetiljica", št. 76, Adamsburg, Pa. — Predsednik: Josip Jedanc, Adamsburg, Pa.; tajnik: Frank Menart, b. 135, Adamsburg, Pa.; blagajnik: Frank Golobčič, R. F. D. 2, box 57, Greensburg, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Severni Premogar", št. 77, Superior, Wyo.—Predsednik: Ivan Glinceh, b. 129; tajnik in blagajnik Ivan Špes, b. 286. Vsi v Superior, Wyo. Seja vsako drugo nedeljo o deset uri dopoldne.

"Slovenija", št. 78, Miller Run, Pa. — Predsednik: Marko Magdič; tajnik: Josip Gačnik; blagajnik: Jozef Oprar, vsi box 25, Reitz, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Jakob Radman.

"Bonairski Slovenci", št. 79, Bon Air, Pa. — Predsednik: Josip Horvat, b. 313, Conemaugh, Pa.; tajnik: Peter Bukovec, b. 735; blagajnik: Josip Dragar, b. 695, Conemaugh, Pa. Vsi v Bon Air, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 uri popoldan v lastnem domu v Bon Air, Pa.

"Sloga", št. 80, Philadelphia, Pa. Predsednik: Ivan Petan, 2538 Salmon St.; tajnik: Mihael Omerzu, 2723 E. Huntington St.; blagajnik: Josip Kozole, 2555 Salmon St. Vsi v Philadelphia, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Prvi maj", št. 81, Bishop, Pa. Predsednik: Frane Gregorij, b. 352 Cecil, Pa.; taj.: Mihael Kočvar, Cecil, Pa. b. 92; Blagajnik: Ivan Zupančič, McDonald, Pa. b. 185, R. D. 2. — Seja vsaka tretjo nedeljo pri sobratu Ivan Zupančič.

OPOMBA: Tajnike tistih društev, ki zapazuje kako pmoto, istotako tistih, katerih društveno poročilo je pomankljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se neustreznosti v imeniku ko ki izide drugje, popravijo.

S sobratskim pozdravom

BLAZ NOVAK,
tajnik S. D. P. Z.

Sredstvo proti pijančevanju.

Neka londonska firma je iznašla sredstvo proti pijančevanju in je razpošila proti pošiljati 15 kron vsakemu, kdor se hoče ozdraviti te hude strasti. Marsikateri žena je bila že vesela, da se povrne mir v hišo in hvallila razumnike, ki kaj takó pametnega iznajdejo. Vse to bi obveljalo, če bi ne bilo farmacevtilnega odbora najvišjega sodnega sveta v Avstriji. Ta odbor je preizkusil omenjeno sredstvo in našel, da je navadno dvojni ogljenčev kisl natrik, ki se ga dobi v Avstriji za 15 vinarjev ravno toliko, kot z Angleškega za 15 kron, in ki ravno toliko koristi proti pijančevanju kakor vsak Blažev žegen!

Zenska in moška noga.

Šofer Spenser je vodil avtomobil, v katerem je sedela miss Naokes, 19-letna newyorská lepota. Avtomobil se je prevrnil in šofer in gospica sta padla na železniško progo. V tem je pridrl vlak in vsakemu odtrgal desno nogo. Začela se je tožba proti železnici in upravi. Sodniki se niso mogli odločiti, ali sta obe nogi enake vrednosti ali ne. Nazadnje so spoznali, da je ženska noga več vredna ter prisodili miss Naokesovi 35 tisoč dol. oškodnine, Spenserju pa samo 10 tisoč. Morda se pa računali, da je bil moški "gamo" šofer...

Mislite na to, da se krajša čas do volitev. Dramite speče tovarise!

recept: Hlebček naj se prodaja po pet centov, ampak manjši naj bo.

"Daj nam danes naš vsakdanji kruh," molijo kapitalisti. "Ampak jaz ga dam le, če mi plača sodruga višjo ceno," dodaja na tihem.

In če ne more plačati višje cene? — Naj pa moli očenaše in čaka, da se usmili Bog. Kapitalist se ne usmili.

BESEDA O ORGANIZACIJI.

Socialistična stranka mora biti sestavljena iz socialistov. To je menda tako jasno, da ni treba dokazovati. To da — kdo je socialist? Marsikdo postavlja stvar na glavo pa misli: Socialist je vsak pristaš social demokratične stranke. To se sliši tako, kakor da bi bilo zelo ravno. Pa je vendar zmota. Nasprotniki se lahko zadovoljujejo s tem, da smatrajo za republikanca človeka, ki glasuje pri volitvah za republičanske kandidate, za demokrata pa tistega, ki daje svoj glas demokratičnemu kandidatu. Tako skromna pa ne sme in ne more biti social demokratična stranka. Od tistega, ki hoče veljati za socialista, se mora zahtevati mnogo več.

Prvo, kar se je že mnogokrat naglašalo, je organizacija. Socialist demokrat mora biti organiziran. Socialna demokracija je politična stranka; socialist mora torej biti politično organiziran. Kdor ni politično organiziran, ni socialist in nima pravice, imenovati se tako, pa če bi zahajal na vse shode, če bi bil najzvestejši član svoje strokove organizacije in če bi nosil najbolj rdeče kravate.

Socialist mora biti politično organiziran. To je prvi pogoj, ki se mora na vsak način izpolnjevati. Tu ne opravičuje noben izgovor.

Zakaj?

Socialna demokracija je stranka delavstva. To je vse drugače, kakor pri drugih strankah, v katerih je merodajno vodstvo. Politčno združeno delavstvo — to je socialistična stranka.

Združitev pa ne sme viseti v zraku: Taka mora biti, da se lahko vidi in prime. Stalna mora biti. Taka, da se lahko zanaša sama nase. Taka združitev pa more biti le organizacija.

Pravimo: Združitev zavednega delavstva je socialistična stranka. Združitev pa seveda ni več vredna, če je le na svetu, kakor kup desek ali prsti. Namen te združitve je delo, in sicer tako delo, s kakršnim se najbolj gotovo dosežejo cilji. Torej taka združitev, ki spoznava svoje cilje, ki najde pota in sredstva in ki lahko uravnala delo tako, da pride po določeni poti do najuspešnejših sredstev do pravega cilja. Živa združitev! Taka celota, ki dela z vsemi udi, z vsemi čutili, z vsem umom za skupni cilj. Taka celota, ki ima vse ude, vsa čutila, ves razum.

Delo za skupni cilj je raznovrstno. Le tedaj se more opraviti, če se primerno razdeli in če vsak opravlja svojo delo tako, da se delo vsek udev natančno vjema.

Le v organizaciji je to mogoče. Zato je organizacija predpogoj smotrnega socialističnega dela in zato mora biti socialist politično organiziran.

Zakaj politično?

Socialna demokracija je politična stranka. Ona ima opravljati politične naloge delavstva. Kapitalizem gospoduje v sedanjih družbi s svojo gospodarsko močjo; toda oblika te moči je politična in dokler mu je delavstvo na tem polju ne izvije iz rok, se ne more osvoboditi. Delavstvo mora dobiti politično moč v svoje roke; roče peči hlebcev po 5 centov. Reveži doplačujejo. Le pravljica je, da imajo denar v bankah in da jim nosi kupčija profite. Če ste mislili, da pije ta ali oni šampanja, ste se zmotili: bila je navadna pokalica, pap. Sicer pa — tako so tolažili ljudstvo — ne bodo kupili ničesar izgubili; namesto da bi kupili dvakrat po 5 centov kruha, naj ga kupijo enkrat za 10 centov. Da se potem narezani kruh hitreje posuši in da marsikateri družina sploh ne more več kupovati, nego sproti porabi, so previdno zamolčali.

Toda napoved desetentovih hlebcev je bila le uvod, kakor godei nekaj časa glazbijo svoje instrumente, preden zagodejo. Zdal je prihaja resnica nekoliko očitneje: Mali hlebei se lahko peče, ampak ne za pet, temveč za šest centov bodo na prodaj. To je podražitev za 20 odstotkov. V Chicago pa poizkušajo še drugi

DAJ NAM DANES NAŠ VSAK DANJI KRUH...

Ameriški kapitalisti so zelo pobozni ljudje. Skoraj vsak izmed njih ima svojega favoriziranega "reverenda" in svojo priljubljeno cerkev in v njej sedeže zase in za svojo krščansko famulijo. In tudi resnično hodijo v cerkev, ter dajejo tako drugemu, včasih ne dovolj vernemu ljudstvu dober zgled. Tudi za Billy Sundayeve križarske vojne proti hudici pripevajo, da se grešne mase izpreobrnejo in spravijo na pravo pot.

Bogaboječji kakor so tudi molijo. Sveto pismo starega in novega testamenta se dobi v njihovih rezidencah, glavna molitev jim je pa seveda kakor vsakemu pravemu kristjaniu očenaš, o katerem so nam v mladih letih kateheti pripovedovali, da je najlepša, najglobokomnejša molitev, in da obsega vse, kar more človeški črv sploh prositi svojega nebeskega očeta.

Zakaj je cerkev iznašla poleg tega še toliko drugih molitev, ki so očitno nepotrebne, če je že v očenašu vse, ne vemo; menda ne zato, da bolj evete kupčija z molitveniki.

No, naj to opravijo, kakor hočejo. Zadostuje nam za enkrat, da so ameriški kapitalisti pobožni ljudje in da molijo. Ampak obžalovanja so vredni, ker imajo glavne polne skrbi in vsled tega ne morejo moliti z zbranimi mislimi. Če ne bi bilo te ovire, bi morali spoznati, da je v njihovih molitvah nekaj zmešanega.

V očenašu molijo n. pr.: "Daj nam danes naš vsakdanji kruh." Če prosijo zase, se nam zdi to precej nepotrebno. Tako hudo še ni v Ameriki, da si milijonar ne bi mogel kupiti kruha. In potem — hm — no — zdi se nam, da ni kruh baš najglavnejša hrana v kapitalističnih hišah. Če ga kakšen dan ne bi bilo, se zato še ne bi palača nad glavno podrla; primeren eake ga za silo še nado mest.

Ampak v Ameriki so poleg kapitalistov še drugi ljudje. Po statistiki je drugih celo mnogo več. In v hišah, v katerih zasuži oče po 500 dolarjev na leto, ali pa še manj, ima kruh drugačen pomen. Če je drugod kruh le prigrizek k pečenici, piščaneu ali fazanu, je v pride v usta poleg kruha drug takih hišah meso le sredstvo, da okus.

V proletarskih slojih ima prošnja "danes naš vsakdanji kruh" drugačen smisel kakor za milijonarjevo mizo. Tam je vsakdanji kruh najresnejša želja. Če zmanjka tega, zmanjka vsega.

No, otroškim hlačam smo pač že vsi toliko odrasli, da ne jemljemo molitev dobesedno. Bog oče nima pekarije v nebesih in ne meče hlebcev iz oblakov. Če je bil kruh kdaj njegov monopol, so mu ga kapitalisti ukradli. Z molitvijo se dandanes ne pride do kruha; plačati ga je treba z denarjem.

Zaradi tega je cena kruha eno najvažnejših vprašanj v proletarskih hišah. A zdaj smo prijadrali v Zedinjenih državah tako daleč, da hočejo ljudstvo tudi to prvo in najpotrebnejše živilo podražiti.

Že nekaj časa se vleče ta reč. Ko so se pojavile prve vesti po časopisih, se je zdela človeku stvar smešna: V Ameriki, v tej farmarski deželi, v tej bogati žitnici naj se podraži kruh, dasi nimamo vojne in dasi ni bilo nobenih umov, vsled katerih bi bila letina v večjem obsegu uničena?

Ali potem so imeli veliki peki svojo konvencijo in so se na njej jokali, da je grozila prava povodenj. Rotili so se, da ni več mogoče peči hlebcev po 5 centov. Reveži doplačujejo. Le pravljica je, da imajo denar v bankah in da jim nosi kupčija profite. Če ste mislili, da pije ta ali oni šampanja, ste se zmotili: bila je navadna pokalica, pap. Sicer pa — tako so tolažili ljudstvo — ne bodo kupili ničesar izgubili; namesto da bi kupili dvakrat po 5 centov kruha, naj ga kupijo enkrat za 10 centov. Da se potem narezani kruh hitreje posuši in da marsikateri družina sploh ne more več kupovati, nego sproti porabi, so previdno zamolčali.

Toda napoved desetentovih hlebcev je bila le uvod, kakor godei nekaj časa glazbijo svoje instrumente, preden zagodejo. Zdal je prihaja resnica nekoliko očitneje: Mali hlebei se lahko peče, ampak ne za pet, temveč za šest centov bodo na prodaj. To je podražitev za 20 odstotkov. V Chicago pa poizkušajo še drugi

več vredno kakor sto kričaveč.
To naj premislijo naši delavci; po tem naj se ravnaajo. Kdor ni politično organiziran, ni in ne more biti socialist.

KRITIČEN POLOŽAJ V NEW YORKU.

Ogromen delavski boj se pripravlja v New Yorku. Tam so stopili uslužbenci na nekaterih cestnih železnicah v stavko, ker so družbe snedle besede, dano organizaciji ob zadnjem gibanju. Uslužbenci so takrat sprejeli obljube in tako se je tedaj prepeljala stavka, ki bi bila lahko postala usodopolna za veliki New York. Župan in ves uradni aparat je posredoval, da odvrne katastrofo od mesta.

Toda kmalu se je pokazalo, da so igrali družbe zahrbtno igro. Šlo jim je le za to, da pridobijo časa. Ko so uslužbenci sprejeli pogodbo, so se podjetja obrnila do znanih skebiških agentov in gledala, da si zagotovijo čim večje število postopancev in profesionalnih razgrajaveč, ker so vedele, da pride do boja, čim spoznajo uslužbence, da so bili ogoljufani. Ne le da niso družbe izpolnile svojih obljub; začele so tudi odpustiti ljudi, ki so se udeležili zadnjega gibanja in štrajka, dasi je bilo to po pogodbi popolnoma izključeno. Postalo je sploh jasno, da so se družbe pripravile za zahrbtni napad na organizacijo, katero bi s pomočjo stavkokazov rade razbile.

Uslužbenci se niso dali kar tako voditi za nos. Ko so spoznali, kaj numeravajo magnati in ko niso hoteli družbe sprejeti odpustitvenih uslužbencev nazaj, so na nekaterih progah razglasili stavko. Ker ni bil štrajk takoj splošen in ker se je kompanijam posrečilo dobiti okrog 3000 skebov, so razbomnale po vsej Ameriki, da se je stavka ponesrečila. Njih veselje pa je bilo prezgodaj. Uslužbenci na drugih progah so, ko so videli, kakšen je položaj, sklenili, da se pridružijo stavki, zlasti ko so opazili, da bi morali voziti v družbi s stavkokazi.

Medtem se je pa pripravilo še nekaj odločnejšega. Ostale delavske organizacije v New Yorku so se sešle, da pregledajo položaj, in ko jim je postalo jasno, da se vodi boj za načelo organizacije, katero družbe napadajo, je cela vrsta delavskih organizacij sklenila, da se iz simpatije do cestnih železničarjev pridružijo stavki.

New Yorku proti torej nevarnost, kakršne doslej še nikdar ni poznal: nevarnost splošne stavke vsega organiziranega delavstva.

Položaj je postal tako resen, da je zbudil pozornost vlade in predsednik Wilson je naložil delovnemu oddelku, naj se bavi z zadevo. Za varnost stavkokazov skrbila cela armada policistov. Več kakor polovica vse newyorške policije je v službi na cestnih železnicah in ščiti te gentlemane. Kakor je navadno, kadar nastopajo stavkokazi v takih množicah, se je tudi tukaj primerilo nekoliko izgredov, na progah je bilo pa nekoliko nezdov, kar je popolnoma naravno, ker razumejo skebi in tej službi večinoma toliko kolikor zajee na boben.

Struna je napeta do skrajnosti in vsak hip lahko poči.

KRUH HOČEJO PODRAŽITI.

Letošnja letina v Zedinjenih državah je baje slabša od lanske. Poljedelski oddelke računajo, da se prižanje 654 milijonov bušljev pšenice. Povprečna letina v zadnjih petih letih je znašala 728 milijonov bušljev.

Vzrok, da se mora kruh podražiti, je torej očividna. Kapitalizem ima namreč vedno očividne vzroke, kadar hoče posegati bolj globoko v ljudske žepce. Zadnje dve leti je imela žetev nenavadno dober uspeh in se je izredno visoko dvignila nad povprečno mero, pa vendar ni nihče v Ameriki opazil, da bi bil kruh postal cenejši ali pa da bi se bil povečal. Lani in predlanskem je bilo dovolj vzroka, da bi bila padla cena kruha; letos ni nobenega resničnega vzroka, da bi se moral podražiti. Za domačo porabo in za setev je pšenice dovolj še 34 milijonov bušljev je ostane za izvoz.

Ampak to je tisto, kar gre kapitalistom za nohte. Izvoz se silno izplačuje, zlasti sedaj, ko morajo angleški in francoski vojniki jesti. Lani je znašal izvoz 250 milijonov bušljev, in to je bila briljantna kupčija. Da ostane profit na enaki višini, je treba skrečiti domačo porabo, ali pa do-

ma napraviti večji dobiček. Eno ali drugo se lahko doseže s podražanjem. To je edini vzrok, da "ni mogoče peči hlebecev po pet centov."

Vlada preiskuje. V rokah bi imela veliko izdatnejše sredstvo. Prepove naj izvoz moke in žita, pa ga bo v Ameriki dovolj in vsak vzrok za podražanje odpade.

DELO IN PLAČA.

Kakor je znano, je plača ali meza tista vsota, ki se plača za storjeno delo. Ali z drugimi besedami: Plača izraža ceno dela, češ, kolikor je tvoje delo vredno, toliko si plača zanj. Vrednost kakšnega blaga pa lahko izrazimo z vrednostjo kateregakoli drugega blaga, na primer: Tala miza ima tisto vrednost kakor ti trije stoli, ali pa tale omara, ali tale moja obleka. Vsakokrat je tu vrednost mize izražena na drug način. Prav tako pa lahko izrazimo vrednost mize z denarjem, na primer: Miza je vredna deset dolarjev.

Tako dobimo ceno mize. Ker torej beseda "cena" ni drugega ne pomeni, kakor v denarju izraženo vrednost, mora tudi delavska plača pomeniti v denarju izraženo "vrednost dela", ako hoče veljati za "ceno dela".

Videli smo, da vrednost sama ni nič drugega kakor delo. Ni vsako delo vredno, ali vsaka vrednost je delo. Toda potem delo vendar nika nikakršne vrednosti in pojmi "vrednost (ali cena) dela" je nesmiseln! To bi bilo prav tako, kakor če bi dejali "vrednost vrednosti" ali "delo dela", kar očitno nima nikakršnega smisla. Iz tega sledi z železno nujnostjo, da delavska plača ni cena dela, in da smo se zopet dali voditi od dozdavnosti. Treba je spoznati, kako je pravzaprav s to stvarjo.

Recimo, da je delavska plača res "vrednost dela" in vprašamo se, kako se vendar ta vrednost določi. Ta vrednost se določi po delu, ki je treba, da se izvrši. To se pravi z drugimi besedami: Vrednost dela je tista množina dela, ki ga je treba, da se delo opravi.

Vzemimo si na primer tvorniško izdelovanje srajce in se vprašajmo: Katero delo je potrebno, da se izvrši izdelek srajce? Odgovor je lahak. Da more delavec izdelovati v tvornici srajce, mora se najprej tega dela naučiti, kraj tega mora tudi skrbeti za svojo telesno moč in zdravje, da lahko dela, kajti ako zbolji, izgubi zmognost za delo. Za telesno moč in zdravje pa potrebuje delavec življenjskih potrebščin, predvsem pa hrane. Te življenjske potrebščine dajo delavcu moč za delo, v zmognost za delo. Ako delavec v tvornici za srajce vsak dan uporabi potrebno množino hrane, tedaj dobi zmognost, da izdeluje srajce.

Zmognost za delo seveda pa še ni delo samo; lahko, da delavec kljub svoji moči in zmognosti za delo ne dobi dela. Življenjske potrebščine, ki jih delavec rabi, ne izražajo torej že "vrednost dela", ampak samo vrednost delovne moči. Tako smo prišli do pravega izraza.

Plača za delo je cena delovne moči. Plača za delo se da torej določiti čisto naravno na tisti način, kakor vrednost kateregakoli blaga, namreč po vrednosti delovne moči, to se pravi po tisti množini dela, ki ga je treba, da se izdelajo tiste življenjske potrebščine, ki dajo delavcu moč za delo.

Kar torej kapitalist kupi od delavca, ni delo, kakor se splošno misli, ampak je delovna moč, zmognost za delo. To delovno moč uporablja skupno s stroji, surovimi in t. d. za izdelovanje, medtem ko delovna moč dela, ustvarja vrednost. Nikjer pa ne stoji zapisano, da je vrednost, ki jo ustvari delovna moč, prav tako velika, kakor vsota, ki se plača za delovno moč. Ravno nasprotno. Bistvo današnjega kapitalističnega družabnega reda tvori ravno dejstvo, da je vrednost vsakega blaga, ki se je izdelalo, mnogo večja, kakor pa so stroški za izdelovanje.

S tem je stvar razjasnjena in jasno kakor beli dan zremo izvor dobička: Tvorničar lahko prodaja trgovcu blago za manjšo ceno, kakor je blago samo vredno vendar pa je ta cena še vedno mnogo večja, kakor pa so bili stroški, ki so bili, da se je blago izdelalo; trgovec prodaja blago za tisto vsoto, katere je vredno. Tako imata obadva dobiček, čeprav kupi kupec blago za resnično ceno.

Vendar pa ne preostane ves

preostanek v rokah tvorničarjev in trgovcev, temveč ti morajo dati dele tega preostanka kot obresti, dividende, rente itd. drugim kapitalistom. Dobitek pa imenujemo samo tiste dele preostanka, ki ostanejo v rokah tvorničarjev in trgovcev. Ves preostanek, to je vsa tista vsota, ki se dobi za blago več, kakor je veljalo izdelovanje, pa imenujemo po znamenitem sociologu Marxu nadvrednost.

In velika zasluga Marxova je, da je pojasnil nastanek nadvrednosti. Kapitalist plača delavcu manj, kakor je vredna njegova delovna moč. Kajti ako bi plačal kapitalist delavcu toliko, kolikor je vredna njegova delovna moč, potem bi ne imel nobenega dobička. Zato stremi tjetnik za tem, da mu ustvari delavec mnogo večjo vrednost, kakor jo on plača. Delavec naredi kapitalistu že v par urah toliko, kolikor mu plača kapitalist; ves ostali čas dela samo za kapitalistov dobiček. Delavec bi lahko delal polovico manj časa, kakor delajo dandanes, ako bi se jim njih delovna moč tako plačala, kolikor je v resnici vredna. Šele tedaj, kadar se to uresniči, kadar bodo popokali okovi kapitalizma, kadar se ne bo delalo za dobiček posameznega močnega, ampak za potrebo vse človeške družbe, šele tedaj nastopi človeštvo svetlo cesto do svobode in napredka. Zato pa je treba neutrudnega dela, treba je postaviti nasproti močnemu organiziranemu kapitalu močno organizacijo vseh tistih, ki jih je zasužnjil kapitalizem. Šele tedaj bomo lahko upali na zmago.

DOPISI.

Glencoe, Ohio.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Vem, da je že mnogim sodrugom znano, da je tukajšnje društvo Jutranga Zora, šte. 54 S. N. P. J. obhajalo dne 4. septembra desetletnico obstanka, in obenem privedilo velik shod, na katerem je govoril sodrug Ethin Kristan iz Chicago. Ob dveh popoldan je nastopil sodrug Ethin Kristan in ga je delavstvo prav navdušeno pozdravilo z burnim aplavzom. Govornik je v obširnem govoru ožigal današnji gnili kapitalistični sistem. Opisal je, kako nesramno izkoriščajo danes kapitalisti delavsko maso, in da imajo delavci ravno tako pravico do življenja kakor kapitalisti. Vsega tega izsesavanja smo pa krivi mi sami.

Povdarjal je, da delavci, organizirani v socialistični stranki, lahko odpravimo vsa zla, ki jih danes prenašamo. Govornik je naglašal, da so delavci naredili vse, kar je na svetu, producirajo vse, kar se vidi danes, vendar se stekajo vsi profiti v žep kapitalistov, ki jih je le peščica, delavcev pa milijone in milijone. Delavci ne najdejo nobenega drugega izhoda iz današnje človeške družbe, edina pot je socializem in njega časopisje. Delavci so opravičeni od vsega, kar producirajo. Torej delavci na Glencoe, ne pozabite sodrug Kristana in njegovih jedrnatih besedi, katere je govoril na tukajšnjem shodu, kajti on nam je govoril le resnico. Kdor pa danes govori in hoče povedati resnico, se mu mora dati priznanje.

Naj še omenim, da je 3. septembra govoril v Bellaire, Ohio sodrug Allan Benson, soc. kandidat za predsednika; imel je nad tisoč poslušalcev. V svojem govoru je opisal poslušalecem militarizem in evropsko klanje. Povedal je, da je v Nemčiji velik militarizem, kljub temu pa Združene države prekašajo Nemčijo v stroških. Leta 1914 je izdala Nemčija za bojne ladje in mornarico nič več in nič manj kakor 200 milijonov dolarjev, Združene države pa nič manj kakor 600 milijonov dolarjev. Danes pa še vedno nekateri trdijo, da v Ameriki ni militarizma.

Pozdrav vsem sodrugom in čitateljem Proletarca!

Louis Britz.

Oglesby, Ill.

Tukajšnji štrajkar Anton Zahradnik, Slovenec, sedaj začasni mestni policeman, je ustrelil pričetnega čuvaja pod imenom George Me Kinney iz Markwete Cement Co. dne 29. avgusta zvečer, ker je po mestu streljal in se ni hotel na povelje pokoriti. Anton Zahradnik je kot v silobranu dejanja oproščen. Štrajkarji smo pa

rešeni enega naših najhujših nasprotnikov. Ustreljeni je bil že 18 let v službi za detektivske agencije.

Dne 30. avg. se je ponesrečil tukaj rojak Frank Weber, doma iz Medvod, Kranjsko; padel je tako nesrečno s stola, da so ga drugi dan prepeljali v bolnišnico in je na operaciji umrl. Spadal je 16 mesecev k društvu Mladi Slovenec, šte. 42, Oglesby, Ill. S. D. P. Z. Dne 3. septembra smo ga spremili k zadnjemu počitku v La Salle, Ill., St. Vincensi Cemetery; vsa tukajšnja društva so prišla z zastavami. Star je bil 40 let. Tukaj zapuška žalujočo sorodstvo. Izrekan vsem, ki so se udeležili pogreba in nam pomagali ob uri smrti našega sobrata, najlepšo zahvalo! Žalujoci soprogi pa naše sožalje!

Jesop Meglich, tajnik.

Stranka

KLUBOM J. S. Z. NA ZNANJE.

V kratkem dobe klubi glasovnice za glasovanje o pravilih, ki jih je sprejel naš III. zbor. Vsa navodila bo najti na glasovnici. Zapisnik zbora se je bil vsled zadržkov, ki so jih imeli zapisničarji, zakasnili, in sedaj nima več smisla priobčevati ga v listih, pač pa izide tiskan v formi letaka in ga bo dobil vsak klub določeno število. — To naj vzamejo klubi na znanje. Tajništvo J. S. Z.

Chicago, Ill.

Tem potom se uljudno vabijo vsi člani Jugoslovanskega socialističnega kluba št. 1, da pridejo na sejo v petek, dne 15. septembra v navadnih prostorih na 26. ulici in Avers Ave. Na tej seji se ukrene, kje se bodo zanašali vršile klubove seje.

Vsi člani so naprošeni, naj priheso neprodane vstopnice za socialistični Cook County piknik, da se potem oddajo na pravo mesto. To je potrebno, da se spravi vse v red.

Filip Godina, tajnik.

OBVESTILO.

Radley, Kans.

Vsi jugoslovanski socialistični klubi v Crawford County, drž. Kansas se obveščajo, da bo prihodnja

skupna konferenca

vseh prizadetih klubov v okraju dne

24. septembra.

ob dveh popoldne v

Yale, Kans.

Sodrug in sodružice! Vpoštevajmo delo, ki nam je koristno in potrebno in storimo svojo dolžnost. Bodimo res boritelji za odpravo kapitalistične sužnosti in za uresničenje boljše družbe, ki nastane, ako ne bomo omahljivi in se ne bomo ustrašili vsake malenkosti.

Zadnja konferenca na Yale se ni vršila, ker ni bilo nobene udeležbe razun sodrugov, ki žive na Yale. Torej bo prihodnja konferenca, kakor je gori navedeno. Uljudno se vabijo vsi sodrug in sodružice in vsi somišljeniki, naj pridejo na to konferenco, da opravimo tam čim boljše svoje naloge.

Sodrug in sodružice! Bodimo zvesti delavci in bojevniki socializma, kajti od našega dela je odvisno, kdaj in kako dosežemo cilj. Pomislimo, koliko so žrtvovali naši začetniki za socializem. Marsikdo je žrtvoval svoje življenje. Spominjam se, koliko so pretrpeli sodrug in stari domovini, kjer jih je nezavedno ljudstvo zasramovalo, in razni fanatiki so le prežali, kaj bi jim mogli storiti hujšega in gršega; in če so le mogli, so storili. Toda prepričani sodrug se niso ustrašili in omagali, ampak trdno so vztrajali pri svojem delu, ki bo koristilo vsemu proletariatu.

Kaj pa mi, sodrug? Vsake male stopinje se ustrašimo, čeprav imamo že dosti dokazov, da ne umišo socializma nobena sila več, ampak da neustrašeno napreduje in razširja svoje koristno delo. Sodrug in sodružice! Polotimo se posla in ne pozabimo, da pojde pozneje tem laže, čim hitreje opravimo začetne naloge, ki so sedaj potrebne.

Pridite v velikem številu na konferenco v Yale, da čim boljše rešimo vprašanja, ki jih imamo na dnevnem redu.

Na svidenje dne 24. septembra. Vse za socializem!

John Goršek, konferenčni tajnik.

KAKI IZBORNI LINIMENT

ima veliko število uporab v vsaki hiši. Nikoli ne poteče dan ne da bi ga kak član imel pri liko rabiti.

Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko Olje) je taki liniment ter se že rabi preteklih 35 let. Izkazal je svojo vrednost pri zdravljenju

REVMAZIMA, NEVRALGIJE, IZVINJENJ, OTOLKLJAJEV, OTEKLIN, OTEKLH ŽLEZ, OKORELIH SKLEPOV IN MIŠIC, KRČEV, BOLEČIN IN BOLESTI.

Cena 25 in 50 centov.

Čitate sledeče pismo: "Severovo Gothardsko Olje se je izkazalo zelo uspešno. Moja žena je imela hude bolečine v nogah toda po rabi tega Severovga Gothardskega Olja so bolečine postale manj hude in ko je porabila pol steklenice, so bolečine popolnoma izginile." John Mikulastik, Rfd. No. 1, Box 96, Iron Mountain, Mich.

Kupite Severovo Pripravko v lekarnah. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas. Zavrnete nadomestivo.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

Izvirno potrdilo (ORIGINAL RECEIPT)

ki nam ga pošlje poštni urad iz starega kraja, priča vsakemu, da je denar poslan naslovniku, bil izplačan. Potrdilo je podpisano od osebe, ki ste ji poslali denar in ko ga mi dobimo sem, ga hranimo za to, da se lahko vsak pošiljalec sam prepriča o prejemu poslane vsote.

Cene po dnevnem kurzu.

ZA DENAR JAMČIMO V VSAKEM SLUČAJU!

Prebitek, Glavnica in Hranilne vloge \$6,000,000.00.

Pišite nam v vašem materinskem jeziku na

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarce" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba	\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zaverntnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaških klavnic	75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	50
Proletariat	10
Ethin Kristan: Nevarni socializem	10
Kdo uničuje proizvajanje v malem	10
Socializem	10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"	10
Kapitalistični razred	10
Vojna in socialna demokracija	15
Prof. Wurmund (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in vseboda znanost	25
O konsumnih družtvih	10
Zadružna prodajalna ali konsum	05
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči") 6. smopč.	10
Katoliška cerkev in socializem	10
Spoved papeža Aleksandra	10
Franka in drugo	25

Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto.

PROLETAREC,

4008 W. 31st St., CHICAGO, ILLINOIS.

OBVESTILO!

Canonsburg, Pa.

Klub šte. 118. Jug. soc. zveze je izvolil na svoji redni seji sodruga Jože Ambrožiča in John Kirna, da obiščeta vse sosedne naselbine v okolici Canonsburga v svrhu agitacije za "Proletarce". Klub šte. 118. torej prosi cenjene rojake, sodruge in somišljenike, da gredo omenjenema sodrugoma kolikor mogoče na roke pri njunem delu.

Odbor kluba šte. 118.

Oglesby, Ill.

Kot že poročano, bo dne 17. septembra v tukajšnji naselbini Oglesby, Ill. protestna parada. Omenjeni dan se bo vršil tudi piknik v Moosse Parku.

Pričetek parade bo ob 1. popoldan. Takoj po paradi bodo govorili v Moosse Parku. Govorniki bodo: Mr. John Wolkar, Pres. State Federation of L.; Mr. E. Carbine, orgn. Mechanik Union; M. J. D. Chubbuck, orgn. Am. F. Z. L. V slovenskem jeziku Mr. Ethin Kristan, urednik Proletarca. V omenjenem parku bo tudi Foot Ball game Oglesby in Standard. Za plesalce bo najboljša godba na razpolago. Hladna pijača in drugo bode izoborno preskrbljeno. Čisti dobiček je namenjen v podporo cementnih štrajkarjev. K obojni udeležbi uljudno vabi

Odbor.

Čimbolj se debeli kapitalistova močnja, tembolj se krči delavčev žolodec.

LISTU V PODPORO.

Nabrano na veselici društva "Kamnik" št. 204 S. N. P. J. Darovali so: Fr. Križe 50c, A. Vozelj 25c, Fr. Juvan 15c, Fr. Rataje 50c. — Soc. klub št. 124 Klein, Mont., \$5.00, John Gerkman \$2.75, M. Konečni 25c. Oba v Klein, Mont. — Fr. Bergovec 50c, Fr. Krašovec 25c. Oba v Cleveland, Ohio. Skupaj \$10.15. Zadnji izkaz \$353.95. Vsega do danes \$364.10.

ZA STRAJKARJE NA OGLESBY, ILL.

Društvo "Mladi Slovenec" št. 42. S. D. P. Z., so darovali sledeči: Društvo Proletarce, št. 50 S. D. P., Franklin, Kans., svota \$2.00; društvo Moonruski Trpin, št. 60 S. D. P. Z., Moon Run, Pa. \$2.25; društvo Zdržiitelj, št. 36. S. D. P. Z., South Fork, Pa.; Rudolf Bečaj, 50c; John Cegljar, 25c; Matevž Kazmaznar, 50c; Bost. Barhman, 25c; Anton Glavan 50c; Joseph Culkar, 25c; Jakob Ruper, 35c; John Biber, 25c; Joseph Grahonja, 80c; Frank Strel, 25c; Jakob Oljovekar, 30c; John Lukovik, 25c; John Suhodolnik, 25c; Andrej Meden, 25c; Mirko Gregorič, 25c; Mary D., 25c; Mihael Skovja, 25c; John Lešnjak, 25c; Nick. Chukurin, 25c; Martin Rezek, 15c; Luka Koharich, 15c; Skupaj \$6.00. — Skupni izkaz \$10.25. Zadnji izkaz \$16.20. Vsega skupaj \$26.45.

Joseph Meglich, tajnik.

Vsak organizirani delavec mora imeti pred očmi, da je letos volilno leto.

Po svetu.

Svoječas smo poročali, da zahtevajo ruski industrijalci uvoz kitajskih kulijev, češ da bi se si-
eer morala ustaviti njihova podjetja, ker je veči-
na ruskih delavcev poklicana k vojakom. Že ta-
krat smo izrekli mnenje, da ta poizkus gotovo ne
ostane omejen na Rusijo, kajti delavce, ki so ta-
ko skromni kakor kitajski kuliji, znajo ceniti tudi
kapitalisti po drugih deželah.

Sedaj prihaja res na dan, da so najeli kulije
tudi na Francoskem. Iz Tientsina poročajo nam-
reč, da so nemški agenti povzročili mnogo nemi-
ra med kuliji, katere pošiljajo francoski uradi na
južno Francosko. Zastopniki francoske vlade so
baje obljubovali Kitajcem, da se bodo rabili le za
delo na polju, medtem ko so nemški agenti raz-
širjali govorice, da misli francoska vlada pora-
biti kulije za izkopavanje zakopov in za podobna
dela na bojiščih. Tega se je mnogo kitajskih de-
lavcev ustrašilo in tako so bili prekrizani računi
francoskih agentov ne le v Tientsinu, ampak tudi
v Santungu. Mnogo kulijev, ki so bili pripeljani
v Tientsin, je tukaj odreklo nadaljevanje potova-
nja, drugi, ki so bili že na ladji, so pa poskakali
v morje in splavali na suho. Francoske oblasti so
dobile od kitajske vlade dovoljenje, da najamejo
50.000 kulijev na tri leta.

Po ovinku čez Stokholm dobiva Berlin poro-
čilo, da je bila v Moskvi pred kratkim vstaja in
da je bilo več oseb ubitih in ranjenih. Morda je
malo preveč rečeno, če se imenuje ta dogodek
"vstaja", zdi se pa, da je šlo vendar za prav res-
ne nemire, katere je povzročil davno znani in tu-
di tekom vojne ne premagan nered ruske upra-
ve. Poročilo pravi, da je ostal ambulančni vlak, ki
je bil prenapolnjen z ranjenci, brez nadzorstva
in brez strežajev. Vojništvo, ki je bilo poklicano,
da razžene razburjeno ljudstvo, ni hotelo porabiti
orožja, in ko je prišla policija, se je izvršil krvav
spopad.

Ta dogodek je popolnoma verjeten in kaže,
da je Rusija še daleč od tiste globoko segajoče
reorganizacije in od moderniziranja, o katerem
nam pripovedujejo ne ljubitelji ruskega naroda,
pač pa oboževalci ruskega carizma. Tista uprava,
ki je lani pošiljala cele čete brez pušk na fronto,
pošilja sedaj ranjence brez oskrbe in nadzorstva
od fronte. Po tem je jasno, da je vsakega poraza,
ki doleti Ruse, kriva korumpirana uprava. Carizem
med vojno ni nič boljši kakor carizem pred
vojno.

Na Erdeljskem (Sedmograškem) se je av-
strijsko vojaštvo precej umaknilo pred prodira-
jočimi Rumuni. Zbornica magnatov je imela ob
tistem času sejo, na katero so prišli člani zborni-
ce, skoraj sami grofi in baroni, v žalnih oblekah.
V teh resnih časih imajo torej gospodje aristo-
krati še zmisla za komedije.

Iz Berlina poročajo, da je bil ob prilike ru-
munske vojne napovedi v Varšavi prirejen velik
shod z dnevnim redom: "Vpliv rumunske vojne
napovedi na poljsko neodvisnost in na preporod
poljskega naroda." Po berlinski trditvi se je
shod udeležilo pettisoč oseb. Sprejeta je bila re-
solutcija, ki naglašala, da bi ruska zmaga onemogo-
čila ustanovitve neodvisne Poljske. Priporočalo
se je, naj se razglasi neodvisnost Poljske in tako
omogoči Poljakom, da vstopijo kot samostojen
narod ob strani centralnih sil v vojno.

Ker je Varšava od Nemcev zasedena, je tež-
ko vedeti, ali so Poljaki priredili ta shod po svoji
želji, ali na migljaj svojih sedanjih gospodarjev.
Razumljivo bi bil tudi prvi slučaj, in ne bi niti
kdovekaj pomenil, kajti pettisoč oseb še ni za
Varšavo ogromna množica. Od začetka vojne je
bilo mnogo Poljakov, ki so bili prepričani, da po-
meni zmaga Nemčije in Avstrije zanje svobodo.
Razumljivo je, da se niso posebno zanašali na ne-
odvisnost, ki bi jim jo dala Rusija; kajti tam so
imeli neposredne izkušnje. Zdi se pa, da je tudi
njihovo zaupanje v Nemčijo in Avstrijo dokaj
preveliko; pogled na usodo pruskih Poljakov bi
jih lahko veliko naučil, in če ni imela germaniza-
cije in razlastitev v Galiciji takih uspehov kakor
na Pruskem, je to pripisati deloma nesposobnosti
Avstrije, deloma pa dejstvu, da je dunajska vlada
potrebovala Poljake za izigravanje proti Rusi-
nom. Človeško je razumljivo, da pričakuje ob
tako velikih dogodkih kakor ob svetovni vojni
vsakdo tisto, česar si najbolj želi, ampak upanje
vendar z željo še ni utemeljeno. O tem se bo
na svojo žalost še marsikdo prepričal, ki sedaj ob
vojni velikih držav pričakuje in upa.

Senat Zedinjenih držav je v četrtek večer o-
dobril pogodbo o nakupu danskih zapadnoindijs-
kih otokov za 25 milijonov dolarjev. Le malo šte-
vilo senatorjev je glasovalo proti odobritvi. Do-
datek senatorja Norrija, naj se zniža nakupna ce-
na na 10 milijonov dolarjev, je bil z veliko večino
zavrnjen in pogodba tako odobrena, kakor sta jo
4. avgusta podpisala ameriški tajnik Lansing in
danski poslanik Brun.

S tem še ni rečeno, da so zapadno indijski o-
toki že ameriški. Na Danskem je bil sprejet pred-
log konservativne stranke, da se izvoli odbor 30
članov za pogajanje o prodaji. Kadar izdela ta
odbor svoj predlog, mora pa iti na splošno glosa-
vanje po novi ustavi. Do definitivne odločitve je
torej še dolga pot.

Iz Amsterdama poročajo: "Iz Nemčije in
Avstrije prihajajoči potniki pripovedujejo, da se
prebivalstvu v teh državah skrbno zatajuje res-
nični položaj. Nemčija je povsod v defenzivi in
njen položaj postaja obujen. Njena vojaška sila
se taja kakor sneg na soncu, nemško prebival-
stvo je pa še vedno prepričano, da ima Nemčija
premoč, ker stoji njene armade na tujih tleh. Ali
kakor se vidi na Ruskem, gine ta premoč prav hi-
tro. Tudi vse vesti, ki prihajajo iz Nemčije in
Avstrije, dokazujejo, da drže ljudstvo v popolni
nevednosti. Časopisi ne smejo pisati nič drugega

kakor to, kar dobivajo od uradov. Pred kratkim
je bilo poročeno, da so madžarski poslanci raz-
burjeno protestirali, ker se zatajuje tudi njim re-
snični položaj na bojiščih. Tudi o padcu Gorice
niso izvedeli ničesar, dokler ni bilo več nikakor
mogoče tajiti. Le toliko vedo, da je avstrijska ar-
mada pod nemškim vodstvom in da pritiskajo
Rusi na Ogrsko. Ljudstvo pa ve še manj kakor
poslanci. Na Nemškem je podobno; tam so še ve-
dno trdno prepričani, da pade Verdun in da bo
tedaj Francija prisiljena prositi za mir. Medtem
se vrše shodi pod protektoratom mirovne lige,
na katerih se govorniki pripravajo, koliko zemlje
da je treba odvzeti sovražnikom in kako težke po-
goje jim je treba naložiti."

Kar pripoveduje to poročilo o obupnem polo-
žaju Nemčije, se ne sme, kolikor se tiče vojaš-
kega položaja, vzeti dobesedno, in vojno vodstvo
zaveznikov menda samo ni tako optimistično ka-
kor amsterdamski poročevalci. Četudi je Nemčija
večinoma v defenzivi, je vendar ta defenziva
še proketo žilava, na nekaterih mestih popolno-
ma neomajana, na drugih spojena s protinapadi,
in na nemških tleh še ne stoji nikjer sovražnik.
Na Balkanu so Nemci z Bolgari celo še v ofenzi-
vi. Tako kakor sneg na soncu se torej ne taja
nemška premoč in za njene sovražnike same bi
bilo najbolj nevarno, če bi mislili tako.

Za nas je bolj zanimiva tista stran poročila,
ki govori o vladnem zatajevanju resnice. Tudi v
tem ni nič presenetljivega, zakaj zlasti iz Avstri-
je vemo že davno, kako brezobzirno posluje cen-
zura. Ampak zdi se, da si niso vladajoči prav nič
na jasnem, kakšna nevarnost se skriva v tem raz-
širjanju nevednosti. Ako pride dan, ko se ne mo-
re nič več tajiti in ko spozna ljudstvo nenadoma,
da resnica ni svetla ampak črna in da je bilo ves
čas varano, tedaj se to lahko krvavo mašuje nad
tistimi, ki so slepili ljudstvo.

Feldmaršal Hindenburg je bil pred kratkim
imenovan za šefa nemškega generalnega štaba.
Londonske vesti pripovedujejo marsikaj o tem,
kako se je moral umakniti prejšnji šef Falken-
hayn. Te vesti nas malo zanimajo, če zaradi tega
ker je London malo zanesljiv vir za taka poročila.
Hindenburgovo imenovanje je tudi brez obzi-
ra na ta ugibanja zanimivo. V Nemčiji ima ime
tega maršala nekakšen čaroben zvok; njegovi že-
nialnosti pripisujejo vse uspehe, kar jih je Nem-
čija dosegla proti Rusiji, imajo ga za največjega
živečega vojskovodjo in mislijo, da bo morala
biti Nemčija na vseh frontah zmagovita, ako bo-
do vse fronte podrejene njemu. Njegovo imeno-
vanje torej pomeni, da se spoznava v Nemčiji
resnost položaja in se misli, da je sedaj na odlo-
čilnem mestu tisti mož, ki mu bo kos.

Nezmislno bi bilo tajiti, da je Hindenburg
imel uspehe in da ima, kakor vse kaže, res znatno
strategično nadarjenost. Ampak v nemškem ob-
čudovanju njegovih rezultatov je nekaj prazno-
verju zelo podobnega. Nanj gledajo tako, kakor
da bi znal delati vojaške čudeže. Toda kakor je
vojna tekla, se lahko vidi, da ima tudi Hinden-
burgova moč meje. Tudi prodiranje njegovih ar-
mad je bilo ustajeno, ko so ruske vojske dose-
gle dovolj utrjene pozicije in ko so mogle v njih
koncentrirati zadostno moč.

Ni dvoma, da je vojskovanje še kaj drugega
kakor nastop brutalne sile. Tudi znanost in umet-
nost je v njem. Tu stane zmaga tudi na bojiščih
duševna sila nad čisto fizično; toda v igro na ša-
hovi deski se vojna vendar ne more izpremeniti.
Duševna sila disponira, ampak disponirati mora
s fizično silo. Tudi Hindenburg potrebuje voja-
kov, kanonov, municije, provianta itd., in če je
na nasprotni strani pretežna fizična premoč, je
mogoče, da zmaga naposled tudi brez Hinden-
burga — nad Hindenburgom.

Dokler ne bo vojna končana in ne bodo zna-
ni vsi podatki o velikih potezih in o detaljnih
posameznostih, ne bo mogoče izreči prave sodbe
ne o Joffru, Brusilovu, Cadorni, kakor ne o Hin-
denburgu, Mackensenu, Boroeviču. Ali tudi če
nadkriljuje Hindenburg vse druge za višavo Hi-
malajo, se vdaajo na Nemškem zelo nevarnemu
optimizmu, računajoč, da morajo njihove ženial-
ne glave zmagati, tudi če vstane ves svet proti
njim. Ta nesrečni optimizem je veliko kriv, da se
vojna tako zavlači; kajti dokler nastopa oficijelna
Nemčija v vlogi zmagovalke, ki si pripisuje pravi-
vico diktirati pogoje miru, je povsem izključeno,
da se vojna konča. Neupoštevanje dejanskih raz-
mer in slepa vera v moč, od Boga poslano, je se-
daj ena največjih zaprek miru in eden glavnih
razlogov za podaljšanje klanja.

Pred kratkim so Angleži sestrelili nemški
zrakoplov, ki je priplul čez kanal, da bi podaril
Londonu nekoliko bomb iz zraka. Šestnajst čla-
nov zepelinove posadke je bilo mrtvih. Angle-
ži so jih pokopali z vojaškimi častmi. Trupla so
bila pokrita z nemškimi zastavami, krste so pelja-
li na topovskih lafetah in nad grobovi so streljali
angleški vojaki.

Razumemo, da se izraža v tem nekaj človeš-
kega, kar se z vsemi strastmi vojne in sovraštvo
ne da umoriti. Nad mrtvimi trupli sovražnikov
pozabi človek, da so s sovražniki in jih v smrti po-
časti kakor svoje s tistimi častmi, ki se mu zde
najvišje.

Prav to prodiranje človeških čuvstev pa
pravzaprav najbolj ilustrira, kako blazne so u-
redbe sedanje družbe. Tako malo razloga imaš
za sovraštvo do človeka, da mu lahko pri pogrebu
izkazeš najvišje počestčenje; kljub temu ga ubi-
jaš, in če ga ne sestreliš ti, ubije on tebe.

In vendar niso ljudje sami norei, da se vza-
jemno brez razloga ubijajo in potem z vojaškimi
častmi pokopavajo. Blazen je družabni red, ki si-
li ljudi, da počenjajo take blaznosti; ljudje so pa
le nevedni, ker ne strmoglavijo tega blaznega
reda.

Nimamo strahu, ker primanjkuje
papirja.

Zveza lastnikov ameriških časopisov je pred tremi tedni brzo-
javila vsem svojim članom, da
naj znižajo številke strani svojih
časnikov. Če bo postajala ta kri-
za vedno hujša in hujša, da bo
potreba liste zelo zmanjšati, bo ta
udarec preneslo vsaj eno zdravilo.
Ena sama vrsta bi bila zadosti
vsakemu časopisu, namreč: Tri-
nerjevo ameriško zdravilno gren-
ko vino. Nebroj ljudstva da daje
to zdravilo takojšno in gotovo od-
pomoč za zaprtje, napihovanje, iz-
pahovanje, glavobol, izgubo ener-
gije, slabost, razne bolezni v žel-
lodu, čreveh, itd., itd., in da tisti,
ki so se prepričali o učinkovitosti
Trinerjevega ameriškega zdravil-
nega grenkega vina, so njegovi
največji hvalitelji. V lekarnah.
Cena \$1.00.

Ravnatoko je glasovito poznan
Trinerjev liniment. Imeje ga
vedno pri rokah za revmatizem,
nevralgijo, bolečine v hrbtu in
vratu, za izpahenje, otekline,
itd. Cena ??

**Dr. Richter's
Pain Expeller**

za revmatične bo-
lečine, za bolečine
otrpelosti ekle-
pov in mišic.

Pravi se dobi le
zavrtku, kot vs
kaže ta slika. N
vzemite ga, a
nima na zavrtk
uše tržne znač
ke s šifro.

25 in 50 centov
vseh lekarnah, i
pa naročite si s
ravnost od

F. Ad. Richter & Co.

74-80 Washington

Street,

New York, N. Y.

MODERNA KNIGOVEZNICA

Okusno, hitro in zpešno delo
za privatnike in društva. Sprej-
mamo naročila tudi izven mesta.
Imamo moderne stroje. Nizke
cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

CARL STROVER

Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih
kah zadevah.
St. oče 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3069

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranečelnik
Zdravniška preiskava brezplačno - pla-
tati je le zdravila 1924 Blue Island
Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 5 p.
p.; od 7 do 9 zvečer. Izen. Oble-
tveni bolniki naj pišejo slovenske

ROJAKOM NA ZNANJE.

Cenjenim rojakom v Chicago, Wau-
keganu, Kenoshi in Milwaukee nazna-
njamo, da sem prevzel dobroznano go-
stilno Jazbec in Omahne, bivši Martin
Potokarjev Place, na 1625 S. Racine
Ave., ter se jim priporočam za ožilen
obisk. Točil bom edinstveno pi-
jačo ter vsakemu kar najbolj postre-
gel.

JOE PITT
Jos. Pungertič ali po domače Skut
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.
Telephone Canal 3014

Central Hotel

Conemaugh, Pa.
Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Ena najboljših socialističnih
revij v angleškem jeziku v Ameri-
ki je: "INTERNATIONAL SO-
CIALIST REVIEW." — Izhaja
mesečno in stane \$1.00 na leto. —
Naslov: Int. Soc. Review, 341 E
Ohio St., Chicago, Ill.

Ako želiš citati najnovejše in
dobre novice, potem se naroči na
"Milwaukee Leader" največji so-
cialistični dnevnik vzhodno od
mesta New York. Stane 25c na
meseč. Milwaukee, Wis.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostornim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železnice
Ike postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreda.
Emanuel Beranek,
II. podpreda.
Adolf J. Krasa,
blagajnik.

Ravnateljski odbor
Michael Zimmer, predsednik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Blankini
John Fucik
A. V. Geringer
John C. Krasa
Ernest Kunde
James F. Stepina
C. R. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizu 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer
vse druge dneve pa do 5½ popoldan

Pošiljamo denar v stari kraj brzo in točno.

POZOR!
Zaradi nepričakovane naglega dviganja in nestalnosti kron-
ske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene
bodo računane po najnižjem dnevnem kurzu. Uprajajte ali pišite
po cene.

Obsejni denarni premet in nizke cene. Vse pošiljatve garantirane.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Za-
grebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško
in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem
Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša
posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. — "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene po-
trebščine kot zastave, kape, re-
galije, uniforme, pečate in vse drugo
obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!

Slovenskih grafofonskih ploč
imam v zalogi le še par sto. Naro-
čite, dokler ni prepozno! Tudi ne-
kaj zlatnine še imam. Požurite se,
dokler mi zaloga ne poide!
Anton J. Terbovec,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

Boj za življenje.

Boj za življenje, ostrejši vsak dan, je škod-
ljiv, ako ne pogubonos, mnogim ljudem, ki po-
jajajo nase, postanejo brežbržni in zanemarijo
svoje telo in zdravje. Posledica takega življenja
je, da je človek popolnoma izrpan. Temu potem
sledijo nerodnosti, prebavljanja, duševna potrtost
in fizična onemoglost. Človek v takem položaju si
mora takoj pomagati in pravilno je, da brez od-
loga uživa

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO.

To sredstvo spravi v pravi tir in gibanje pre-
bavilne organe, ki opesajo vsled prenapetega
dela ali iz drugih razlogov, z rednim čiščenjem
čističito iz droba; s tem
izboljša apetit,
regulira prebavnost,
prepreči zabasnost,
odpravi zapke in
pokrepa telo.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino
regulira delo prebavilnih organov. Uživate to
vino, kadar občutite

izgubo apetita,
slabost po jedi,
napenjanje črev,
smrad iz ust,
nečist jezik,
koliko in krče,
zapke,
obledelost,
nervoznost
in telesno slabost.

To vino vam zagotovi pokrepčevalno spanje
in moč, da lahko opravljate svoje delo vsak dan.
Stari ljudje bi morali imeti to zanesljivo
sredstvo vedno v hiši za redno uživanje. Ženske,
ki trpe na glavobolu in na drugih neprikljih, bi
mogle poskusiti Trinerjevo ameriško zdravilno
grenko vino.

JOS. TRINER
izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.
Prorti revmatizmu, bolečinam v križu, nevralgiji, otečenim udom
in otrplim zgibom se poslužite Trinerjevega linimenta. Mišice, os-
labljene vsled dela, je treba drgniti s Trinerjevim linimentom.
Cena 25c ip 50c v lekarnah. Po pošti 35c in 60c.